

100 APSAKYMĖLIU.

Chr. v. Schmid'o

ŠIMTAS APSAKYMĖLIŲ

Iš vokiečių kalbos

vertė K. Jokantas

Trečias pataisytas leidimas

ALYTAUS II PARAPIJOS RELIGINĖS
BENDRUOMENĖS LEIDINYS

1990 m.

Prakalba

v o k i š k a j a m l e i d i m u i

„Kolei tik pasauly vokiečių kalba skambės, Ch. v. Schmid'o apsakymėliai nenustos savo vertės, ir mūsų anūkai ilgai dar jais gėrėsis, lavindami bei dorindami savo širdis. Vokiečiai visuose literatūros skyriuose turi prityrusių rašytojų ir kilnių poetų, garbina juos ir gerbia jų atmintį; reikia tad džiaugtis, kad turime Ch. v. Schmid'ą, liaudies ir jaunuomenės rašytoją, kurio, kaip žinovai tvirtina, iki šiol niekas tuo dalyku nėra pralenkęs ir kurio vaikiškos mūzos su džiaugsmu ir pietizmu klausosi ne tik vokiečiai, bet ir tautos anapus Reino ir Alpių, dar gi net anapus okeano“.

Šiais gražiais ir teisingais žodžiais įžymusis rašytojas sutiko Schmid'o apsakymėlius. Ir iš tikrųjų jis yra klasikas jaunuomenės rašytojų tarpe. Niekas kitas taip gerai nemoka prisitaikyti prie jaunuomenės vaizduotės ir tinkamiau nupasakoti bei jos kalba kalbėti. Širdinguose jo apsakymėliuose dailiai sutampa pasikalbėjimas su pamokymu. Jie pasakoja skaitytojams kas gera ir gražu ir tėviškai perspėja nuo pikta. Atsidavimas Dievo valiai ir pasitenkinimas tuo, ką likimas duoda, gyvas tikėjimas į amžiną žmogaus paskyrimą, tėvų ir artimo meilė, klusnumas, padorumas, labdarybė, dėkingumas ir teisingumas negali būti vaikams giliau ir jautriau įskiepianta, negu tat Ch. v. Schmid'as. savo raštais yra parodęs.

Ypač šiais laikais, egoistiško širdžių šaltumo laikais, kaip tik yra pageidaujama patiekti jaunuomenei širdingų ir auklėjančių dvasių apsakymėlių, kad mūsų vaikai augtų nežemiškos palaimos įtakoje, kurios jie daro kiekvienam skaitytojui.

Tegul tad šis rinkinėlis pakliūva į visų vaikų rankutes ir mūsų brangioje jaunuomenėje tegul iš naujo žadina kilniąsias dorybes — tėvų ir artimo meilę, klusnumą, kuklumą, dėkingumą ir teisingumą.

L e i d ė j a i

Auksinė tabokinė

Vienas pulkininkas, bevalgant prie stalo, parodė savo svečiams karininkams naują, labai gražią aukso tabokinę. Po valandėlės užsimanė jįsai pauostyti tabokos, — ieško po visas kišenes, bet tabokinės neberanda. „Kur dingo mano tabokinė? — klausia jįsai nustebęs. — Apžiūrėkite tamtos, be nebūsite kuris netyčia į kišenę įsidėjęs?“

Visi tuojau sustojo ir išvertė kišenes, bet tabokinės nerado. Tik vienas jaunas karininkas, lyg susigėdęs, sėdėdamas vietoje, tarė: „Aš savo kišenių neversiu; užteks garbės žodžio, kad tabokinės neturiu“. Karininkai šnairai į savo draugą pasižiūrėjo ir išsiskirstė; kiekvienas manė jį vagį esant.

Kitą dieną pasišaukė jį pulkininkas ir tarė; „Tabokinė atsirado. Mano kišenėje būta iširusios siulės, ir ten jos būta užkritusios už pamušalo. Bet sakyk man tamsta, kodėl nenorėjai parodyti savo kišenių“ juoba kai visi kiti karininkai tat padarė?“

Karininkas atsakė; „Tamstai tik vienam, pone pulkininke, galiu prisipažinti. Mano tėvai beturčiai. Užtat aš atiduodu jiems pusę algos ir pietums nevalgau nieko šilta. Kai aš buvau pakviestas pas tamstą, mano pietūs tebebuvo dar kišenėje, ir man būtų nesmagu buvę, jei beverčiant kišenes būtų rasta dešra ir gabalėlis juodos duonos“.

Pulkininkas susigraudinęs tarė: „Tamsta esi labai geras sūnus! Kad juo lengviau galėtum tėvus ir toliau šelpti, pietus valgysi kasdien pas mane.“ Paskiau jis sukvietė visus karininkus į iškilmingas vaišes, paptvirtino prieš juos jaunojo karininko nekaltumą ir, reikšdamas savo pagarbą, padovanojo jam savo auksinę tabokinę.

Septynios lazdos

Vienas tėvas turėjo septynetą sūnų, kurie dažnai tarp savęs nesutikdavo. Per barnius ir rietenas gaišdavo darbas. Kai kurie blogi žmonės manė sau pasinaudosią tais jų vaidais ir po tėvo galvos užgrobsią Jo palikimą.

Išmintingas senelis pasišaukė sykį visus septynis sūnus, padavė jiems septynias stipriai krūvon surištas lazdas ir tarė: „Tam iš jūsų,, kuris perlaus šitą lazdų ryšelį, tuoj atskaitau šimtą auksinių.“

Sūnūs, paskui vienas kitą, rodė savo jėgas, bet nieko nepadarė. Po ilgų tuščių mėginimų sako tėvui: „To ryšelio mes niekaip negalim įveikti!“

„Žiūrėkite betgi, kaip tat lengva“, — atsakė tėvas. Jis atrišo ryšelį ir kuo lengviausiai sulaužė vieną po kitos visas lazdas. „Ė!,, — su-

šuko sūnūs, - taip tai, žinoma, lengva, taip ir vaikas perlaužtų!"

Tėvas davė tokį palyginimą: „Kaip su šitomis lazdomis, taip ir su jumis, vaikai, dedasi. Kolei tvirtai laikysitės vienybės, visiems savo priešams atspirsite, ir niekas jūsų negalės įveikti. Bet lig tiktai santarvės ryšys, kuris turi jus vienyti, iširs, tuoj ir Jums bus, kaip šitoms lazdoms, kurios čia sulaužytos guli ant žemės“

Mažiausioji bandelė

Pabrangus maistui, vienas turtingas žmogus pasišaukė į namus dvi-dešimt vargingiausių miesto vaikų ir sako: „Šitoje pintinėje kiekvienam iš jūsų yra po bandelę. Pasiimkite ir ateidinėkite kasdien tą pačią valandą, iki Dievas duos geresnių laikų.“

Vaikai, bardamiesi ir stumdydamiesi, puolė prie pintinės, nes kiekvienas norėjo gauti didesnę ir gražesnę bandelę, ir pagaliau, nepasakė nė ačiū, išsibėgiojo namo.

Tik nedrąsi Pranelė, prastai, bet švariai apsitaisiusi mergytė, stovėjo nuošaliai, paskui, pasiėmus mažiausią bandelę, kuri viena buvo pintinėje telikusi, dėkingai pabučiavo ponui ranką ir pamažu nedrąsiai išėjo namo.

Kitą dieną vaikai elgėsi irgi negražiai, o vargšė Pranelė gavo šį sykį bandelę vos tik pusės didumo, kaip kitos. Bet kai ji parėjo namo ir serganti jos motina prariškė bandelę, iškrito keletas naujų sidabro pinigų.

Nusigando motina ir sako; „Nešk tuos pinigus tuojau atgal, nes, be abejo, jie netyčia yra pakliuvę į tešlą“.

Pranelė nunešė. Bet geradarys ponas atsakė: „Ne, ne, — tai tyčia taip buvo padaryta. Aš liepiu įdėti į mažiausią bandelę, norėdamas tave, geroji mergyte, apdovanoti. Visuomet būk tokia nuolaidi ir tokia taiki. Kas verčiau tenkinas mažesne duonos bandele, negu kelia vaidus dėl didesnės, tam klojasi geriau, negu kad būtų bandelėje įdėta pinigų.“

Riešuto kiautas

Senis grafas von Nordsternas*) labai uoliai žiūrėjo teisybės teises. Užtat kai kurie blogi žmonės taip jo nekentė, jog padarė suokalbi žūt būt jį nudėti. Papirko jie galvažudį, kuris nakčia turėjo jį užmušti.

Doras grafas nė nenumanė, koks jam gresia pavojus. Vakare dar

* Skaitkite: fon Nordšternas.

viešėjo pas jį anūkai. Tarp mylimųjų vaikų jis buvo labai linksmas ir smagus, vaišino juos obuoliais, kriaušėmis, vynuogėmis ir riešutais. Vaikams išėjus, gražiai pasimeldė, pavesdamas save Dievo globai, ir ramiai sau užmigo.

Galvažudys įsivogė paslapčiomis į grafo rūmus ir, sulaukęs paties vidurnakčio, tyliai įėjo į miegamąjį kambarį. Teisingasis grafas miegojo; nakties lemputė tamsiai žibėjo už žalio uždangalo. Galvažudys, laikydamas dešiniojo rankoj aštriai sugalastą plieno tūtiną (ligą peilį), artinosi prie lovos.

Tik triokšt kažin kas taip smagiai ir garsiai pokšterėjo, jog grafas; nubudo. Šoko iš lovos, pamatė piktadarių ir, pagriebęs ties lova kabančią ant sienos šautuvą, taiko į jį. Nusigando galvažudys ir, išmetęs iš nagų tūtiną, prašo pasigailėjimo. Pasidavė vargšas ir nurodė savo sėbrus.

Ėmė grafas tirti, kas taip galėjo taukšterėti. Ir štai kas pasirodė: vienas vaikas buvo numetęs asloj riešuto kiautą, o piktadarys užsistojo ant jo. „Viešpatie! — sušuko grafas, — per tavo Apvaizdą riešuto kiautas išgelbėjo man gyvybę, niekais virto piktadarių suokalbis, ir jie pakliuvo teisybės kalavijui“.

Dagiliai

Šaltą žiemos dieną ėjo du vaikai iš kaimo į malūną, nešdami po krepšelį grūdų. Praeidami pro malūnininko sodą, pamatė jie keletą:

dagilėlių: tupi susitraukę ant pašerkšnojusių šepšynų*) ir, matyt, nori lesti. Mažajai Bertukel labai pagailo tų mažų geltonų paukštelių. Prasišio krepšelį ir pabėrė jiems porą saujelių grūdų.

Jos broliukas Robertas ėmė Ją už tai barti, sakydamas: „Geraširde, tu kvaile! barstai grūdus, mažiau bus miltų, žiūrėk, ką tau namie tėvai pasakys“...

Bertukė sumišusi atsakė: „Tiesa, gal man to ir nereikėjo daryti. Bet aš tikiu, jog gert mūsų tėveliai nepalaikys už bloga tos mano geraširdystės, o Dievas gali mus kitonišku būdu palaiminti“.

Kai atėjo vaikai antru sykiu į malūną atsiimti miltų, koks jų buvo nustebimas, kad gailestingosios Bertos krepšely miltų radosi dukart daugiau, negu Roberto krepšely. Stebėjosi berniukas, o mergytei tatai rodė tiesiog stebuklas.

Bet doras malūnininkas, kuris buvo girdėjęs vaikų kalbą ties šepšynais, tarė Bertukel: „Gailinga tavo širdelė alkaniems paukšteliams taip man patiko, jog aš dvigubai atseikėjau. Nors miltų į krepšį tai aš pripyliau, betgi tu turi tai laikyti Dievo palaima už gerą širdį“.

Vaiduoklis

Martynas pačiam vidurnakty įlindo į pilies sodą, priskynė du maišus vaisių ir norėjo pirma vieną maišą parsinešti namo, o paskui sugrįžti antrojo.

Jam beeinant su maišu palei mūro tvorą, kaip tik mušė bažnyčios bokšte dvyliką valandą. Medžių lapai paslaptinai šlamėjo, ir Martynas išvydo šalia savęs juodą vyro šmėklą, nešančią drauge su juo antrąjį maišą.

Baisiai išsigando vagis ir, pametęs maišą, pasileido klek tik gali bėgti. Juodojo vyro šmėkla irgi pametė maišą ir taip pat ėmė bėgti greta su Martynu iki pat mūro tvoros galo, o nuo ten išnyko.

Martynas kitą rytą visiems pasakojo apie klaikų vaiduoklį; o kad jisai ėjo vogti, apie tai nutylėjo. Bet dar tą pačią dieną pasišaukė Martyną policijos valdininkas ir tarė: „Šiandien nakčia pilies sode tu vogei vaisius. Tave išdavė maišai, ant kurių užrašyta tavo pavardė. Užtat sodinu aš tave į kalėjimą. O vaiduoklis, kurį tu matei, buvo ne kas kita, kaip tik tavo paties šešėlis, atsimušęs šviežiai išbaltintoje mūro tvoroje, kai dvyliką valandą užtekėjo mėnulis.“

* Šepšynai—gyvoji tvora iš mažučių akstinuotų medelių; kitur vadina erškėčių tvora“.

Kas elgiasi neteisingai, tą visuomet kankina baimė; piktadarys nusigąsta net šlamantių lapų ir bėga nuo savo paties šešėlio.

Kas nusidėjo, pabūgs ir vėjo

Paauksintieji riešutai

Kūčių vakare aplink eglaitę stovėjo keletas vaikų. Amžinai žaliuojančiojo medelio šakos buvo išpuštos mirgančiais blizgučiais ir visokiais žibančiais daikteliais. Mažajam Petreliui ypač krito į akį paauksintieji riešutai, ir jis ėmė jų prašyti.

Motina sako; „Riešutai dailiai puošia medelį, tegu sau jie kabo. Še tau kitokių riešutų!“ Bet Petrelis ėmė verkti; „Nenoriu, —sako,— rudųjų, duokite man auksinių riešutų. Jų branduolys turbūt labai gardus!“

Motina jo norą išpildė, manydama, kad tokiu būdu geriausiai bus nubaustas užsispyrėlis vaikas. Atidavė jam paauksintuosius riešutus, o rudojusius išdalino kitiems vaikams.

Petrelis labai džiaugėsi ir godžiai daužė gražiuosius riešutus Bet

kaip vargšas nusivylė: visi pasirodė tušti besą, o sesutės tik juokėsi iš jo.

Tėvas pasergėjo: „Paauksintieji riešutai ne valgyti buvo skiriami, tik papuošalui. Sulipdžiau riešuto kiautus ir aptraukiau plonai aukso puta. Pagaliau nemaža yra dalykų pasaulyje, panašiu į šiuos riešutus, kurie iš viršaus blizga kaip auksas, o vidury tušti. Gerai senųjų pasak kyta: „Spręsk apie daikto gerumą ne iš jo išorės, o iš jo esmės.“

Kriaušė

Senis Rupertas sėdėjo priešais savo namus didelės kriaušės paunksnėje. Anūkai valgė vaisius ir negalėjo atsigėrėti jų gardumu.

Senelis tarė. Aš jums papasakosiu, kaip šitas medis atsirado. Daugiau kaip prieš 50 metų stovėjau aš šioje vietoje, kur dabar auga šis medis ir kur tada buvo dar tuščia vieta, ir skundžiaus turtingam savo kaimynui, kad nieko neturiu. Būčiau visai patenkintas, tariau aš, jei mano turtas išneštų nors šimtą talerių.

Kaimynas buvo išmintingas žmogus; jis man ir sako: „Nesunkus tai dalykas, tik reikia mokėti imtis darbo. Žiūrėk, štai kad ir šitoj vietoj, kur dabar sveikas stovi, yra žemėse per šimtą talerių padėta. Pasistenki juos paimti.“

Aš tada buvau dar Jaunas, neišmintingas vaikinys ir ateinančią naktį iškasiau toj vietoj didžiulę duobę, bet nusivyliau, nes nė supuvusio dvylekio neradau.

Kai kitą dieną kaimynas pamatė tą duobę, kvatojo net susiriesdamas ir paskui tarė: „Negudrus gi tu vyras, kad taip supratai mano mintį. Dovanosiu aš tau kriaušės skiepą. Pasodink tu jį į šitą duobę ir pamatysi —po keletu metų pasirodys tie geidžiamieji taleriai.“

Aš tą medelį pasodinau. Ir išaugo didelė puiki kriaušė, kurią dabar štai matote. Brangūs vaisiai, kuriuos ji per ilgus metus vedė, man davė pelno daug daugiau, negu šimtą talerių, ir vis dėlto lig šiol ji tebėra kapitalas, duodąs didelius nuošimčius. Užtat aš iki šiai dienai! neužmiršau kaimyno pasakymo, jog darbštumas ir išmintis visuomet duoda tikrą pelną.“

Riešutas

Jonaraisčio gojely po dideliu lazdynu du vaikai rado riešutą. „Tai mano, - šaukė Ignotukas, — aš pirmutinis jį pamačiau " - „Ne, tai mano, — rėkė Juozelis, aš pirmutinis jį nuo žemės pakėliau " Ir ėmė abudu karštai ginčytis.

„Aš tą ginčą išspręsiu, — tarė kiek didesnis vaikinukas, kuris ką tik buvo atėjęs. Atsistojo į abiejų vaikų tarpą, perskėlė riešutą pusiau ir sako: „Viena kiauto pusė pridera tam, kuris pirmutinis pamatė antra — tam, kuris pirmutinis pakėlė: o branduolį aš pasiimu sau už gerą patarimą."

„Tai toks dažniausiai esti, — tarė jisai juokdamasis. - visų bylų galas.“

Kas mėgsta bylinėtis, tas vietoj pelno visuomet prakiša.

Sriuba

Viralas labai liesas, aš negaliu jo valgyti!‘ — tarė mažoji Gertūda ir padėjo šaukštą.

„Na gerai. — sako motina, - vakare aš tau duosiu geresnės sriubos."

Motina nuėjo į daržą bulvių kasti, o Gertrūdai reikėjo iki saulei sėdant bulves rinkti ir pilstyti į maišus.

Kai abidvi pargrįžo namo, motina vakarienei vėl padavė sriubos. Gertrūda paragavo ir sako: „Čia tai kas kita, šita sriuba daug gardesnė“. Ir išvalgė pilną dubenėlį.

Nusišypsojo motina ir tarė: „Tai ta pati sriuba, kurios tu per pietus nenorėjai valgyti. Bet dabar, padirbusi ir išalkusi, ir tą pačią sriubą gardžiau suvalgei“.

Kopūstų lakštai

Viena darbšti moteriškė augino savo darže visokių rūšių daržovių. Vieną dieną sako ji savo mažai dukrelei: „Žiūrėk, Elziute, po apatine puse šio kopūšio lakšto matyti maži dailūs geltoni pumpurėliai. Tai kiaušinėliai, Iš kurių išsiperi kenksmingi šlykštūs vikšrai, iš tų vikšrų išrieda baltos gražios peteliškės, tokios kaip antai kur skraido. Po pietų apžiūrėk visus lakštus ir sutrink tuos kiaušinėlius, tai kopūstai augs gražūs, -žali ir sveiki“.

Elziutė pamanė: darbas nepabėgs, visuomet bus laiko jis padaryti; pagaliau ir visai apie jį užmiršo. Motina keletą savaičių negalavo ir į daržą neatėjo. Išgijus pasiėmė su savim tinginę mergelę ir nusivedė į daržą. Ir ką gi mato... visi kopūstai vikšrų išėsti. Vienų stiebų belikta ir lakštų gyslų. Išsigandusi ir susigėdusi mergytė apsverkė dėl savo apsileidimo. Motina tarė: „Tai tau, vaikeli, pamokymas kitam sykiui: dirbk darbą, kuris šiai dienai skirtas, tuojau šiandien ir niekuomet neatidėliok rytdienai. Bet dar svarbesnis antras pamokymas: rauk pikta pradžioje iš šaknų, kol dar jis neįsigalėjo, nes paskiau Jau nieko nebeįstengsi padaryti“.

Puodas medaus

Vieną sykį Marytės motina virtuvėje turėjo labai daug darbo. Ji ir sako savo dukteriai: „Še tau rūšio raktas, vaikeli, bėk greitai atnešk man citriną.“

Nuėjus į rūšį, Marytė ėmė smalsiai dairytis aplinkui, be nėra čia kokio gardėsio paragauti. Ir pamatė aukštai ant lentynos puodą medaus. Pasisiebė, kiek tik galėdama, ir siekia smalingu pirštu pasidalyti medaus.

Tik staiga čiupt kažin kas pirštą ir įsisegė bjauriai. Ji ėmė rėkti, kiek tik gali, šaukti. Žiūri, kas čia yra, — ogi didžiulis vėžys įsisegęs. Įleidęs savo čiuptuvus į pirštą ir visai nė nemano paleisti.

Motina prieš porą dienų, Marytei nieko nesakiusi, kaip tik buvo

medų pardavusi ir į tuščią puodą įdėjusi keletą vėžių.

Išgirdus Marytės riksmą, nubėgo į rūšį, atsegė nuo kruvino piršto vėžio čiuptuvus ir tarė: „Tegu ši maža baismė tavę persergsti: per smalsumą galėjai dar į didesnę bėdą patekti. Jau daugelis, kurie tik jaunystėje priprato prie smalsumo, praleido turtus, pakenkė sveikatai ir dar blogiau — savo sielai“.

Pienas

Paulius, turtingų tėvų sūnus, vieną pavasario dieną išėjo iš miesto pasivaikščioti į laukus. Pas artimiausį ūkininką paprašė dubenėlį pieno ir, užsimokėjęs pinigais, atsisėdo ant žemės didelio medžio paunksnėje; prisitrupinęs į pieną duonos, ėmė gardžiai valgyti.

Netoliese stovėjo Petrelis, neturtingų tėvų vaikas iš artimojo kaimo; vargšas buvo liesas, išblyškęs, o iš nusiminusio veidelio buvo matyti, jog nori valgyti, tik nedrįsta prašyti.

Turtingajam Pauliui dingtelėjo į širdį, jog tam berniukui irgi reikėtų kiek duoti pieno, bet jis nepaklausė to širdies balso ir godžiai srėbė toliau. Baigdamas pieną valgyti, pamatė jisai molinio dubenėlio dugne kažin ką parašyta. Perskaitęs paraudo ir tuojau paprašė duoti dar vieną dubenėlį pieno ir didelę duonos abišalę. Pasišaukė vargšą Petrelį, pats pritrupino jam duonos ir, draugiškai jį kalbindamas, kvietė valgyti.

„Toks parašas, kaip šitame dubenėly, — tarė Paulius, — turėtų būti padėtas visuose dubenyse turtingesnių žmonių“. Parašas buvo maždaug toksai: „Jei gali užmiršti alkaną vargšą, neturi teisės pats sočiai privalgyti.“

Berniukas ir roželė

Linksmas vikrus berniukas skynė sode gėles. Jau buvo priskynęs visokiausių gėlių visą saują, kai netoli nuo savęs pamatė gėlių karalienę rožę. Ji graži, kvapi, aukštai raudoną galvelę iškėlus, tarytum viliojo berniuką.

„O, kokie gražūs stebuklingi žiedai!“ — sušuko berniukas, ir jo veideliai paraudo kone labiau už roželės žiedus. Jis trenkė savo pirmiau surinktąsias gėles į ten pat esantį šaltinėlių ir sucypė: „Va, kur tikrosios gėlės auga!“

Ir berniukas pripuolė prie krūmo roželės žiedų skinti, ir skynė, net jos dyglių badymo nejudamas.

Priskynęs berniukas linksmi grįžo namo, aukštai iškėlęs gražų kvėpiantį grobį, vis rodydamas Jį draugams.

Bet kol parėjo berniukas namo, tai gražiosios roželės jam nebegra-

žios pasidarė, gražiųjų roželių atsinorėjo. Mete jas į žolę, o pats nusivijo pralekiančią pro šalį margasparnę peteliškę.

Berneli! pasigavęs peteliškėlę. ar ilgai būsi laimingas?

Veidrodis

Matilda buvo labai ūmi. Motina jau ne sykį jai buvo įdėm nurodžiusi, kaip yra nuodėmingas, bjaurus ir kenksmingas piktumas, ir prašyte prašė, kad būtų nuolaidesnė. Matilda tačiau vis nesitaisė.

Vieną sykį sėdėjo Ji prie savo siuvamojo stalelio, ant kurio stovėjo dailus indas su gėlėmis. Jos mažas brolelis ėmė ir numetė netyčia tą indą ant žemės ir sukūlė jį į gabalėlius. Matilda baisiai supyko. Jos akys sužibo piktumu, ant kaktos išsivertė gyslos, ir visas veidas pergedo.

Motina greit pakišo jai veidrodį prieš veidą. Matilda net krūptelėjo save pamačiusi. Pyktis tuoj praėjo, ir ėmė ji verkti.

„Žiūrėk, dukrele, kas gali būti bjauriau už pyktį? — tarė motina.

Jei tu taip nuolat darysi, tai per ilga tie bjaurūs bruožai atsimuš tavo veide ir visas jo meilumas išnyks.“

Matilda šį kartą paklausė motinos ir visomis pajėgomis stengėsi savo piktumą valdyti. Nuo to laiko ji tapo geresnė, ir meilumas padailino jos veidą.

Liūtas

N'elaimingas vergas, pabėgęs nuo savo pono, vėl buvo sugautas ir pasmerktas nužudyti. Atvedė jį į didelę aikštę, mūro tvora aptvertą, ir paleido ant jo baisų liūtą. Sužiuro daugybė žmonių.

Liūtas puolė niaurodamas vargšą žmogų, tik staiga stabt sustojo — ir ėmė linksmai šokinėti aplink jį, uodega mosuodamas, ir pradėjo laizyti jam rankas. Žmonės, dideliai nustebę, klausė vergą, ką tat reiškia.

Vergas štai ką papasakojo: „Kai aš pabėgau nuo savo pono, pasislėpiau vienoje tyrų uoloje. Vieną kartą ateina pas mane, graudžiai unkšdamas, štai šitas liūtas ir rodo savo snukį, į kurį buvo įlindęs aštirus dyglys. Aš tą dyglį ištraukiau, ir nuo to laiko liūtas parūpindavo man žvėrienos maistui, ir gyvenom mes tame urve draugiškai. Per pasutinę medžioklę mus išskyrė ir paėmė jį ir mane nelaisvėn, dabar gi džiaugias geras gyvulėlis, mane pamatęs.“

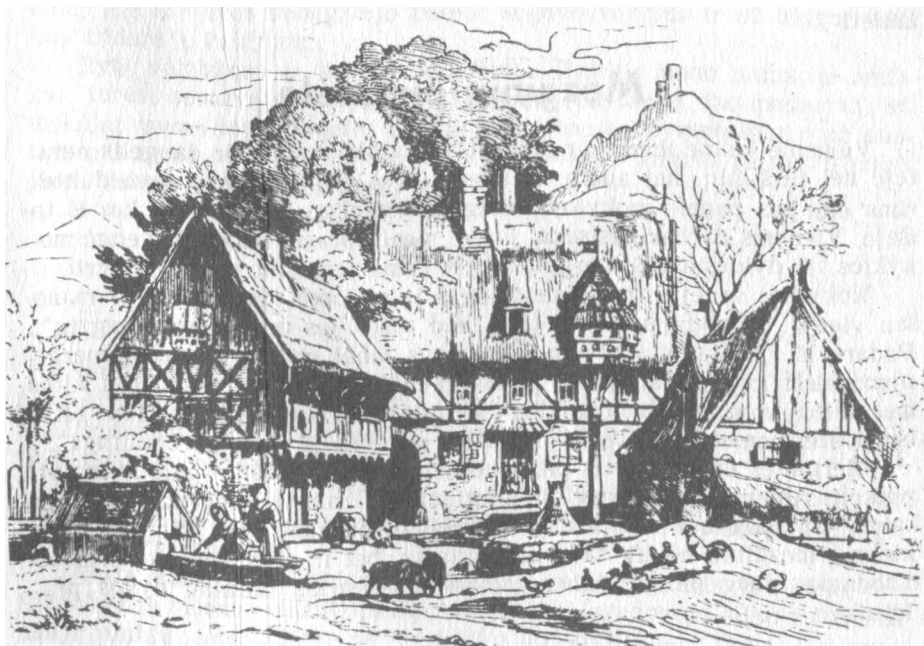
Visi žmonės gėrėjosi žvėries dėkingumu ir šaukė: „Tegyvuoja geradarys žmogus! Tegyvuoja dėkingasai liūtas!“ Vergą paleido iš nelaisvės ir gausiai apdovanojo. Nuo to laiko liūtas, it naminis šunelis, visur pasikui jį sekiodavo, niekam bloga nedarydamas.

Mat dėkingumą jaučia ir laukiniai žvėrys.

Stebuklingoji dėželė

Vienai ūkininkei labai nesisekė šeiminkavimas, ir jos turtas kasmet mažėjo. Eina ji sykį į didelę girią pas seną atsiskyrėlį, apsašo jam savo vargus ir klausia patarimo: „Nesikloja man kaip reikia namų ūkis Bene žinotum, seneli, pragumo, kurio galėčiau jį pagerinti?“

Atsiskyrėlis buvo linksmas senelis, paprašė ją truputį palūkėti, nuėjo į gretimą kamarėlę savo pirkelės ir, atnešęs po valandėlės mažutę dėželę su uždėtu antspaudu, tarė: „Šitą dėželę per ištikus metus nešiok tris sykius dieną ir tris sykius naktį į virtuvę, rūšį, tvartus ir visus na-

mų kampus, tai ūkis ims geriau klotis. Bet po metų vėl gražink man šitą dėželę.“

Gera moteriškė su dideliu įsitikėjimu nešiojo tą dėmelę, kur buvo liepta. Kai ateinančią dieną nuėjo ji į rūšį, bernas kaip tik buvo benorįs paslapčia išgabenti alaus alvę. Kai vėlai naktį įėjo į virtuvę, rado mergas pyragaičius su kiaušiniiais sau bekepančias. Atvykusi į tvartus, rado karves gulinčias mėšluose, o arkliams vietoj abrako padėta tik šieno ir seniai Jau nevalyta. Ir taip jai kasdien ūkyje tekdavo atitaisyti koks nors blogumas ir tarnų apsilaidimas.

Po metų nuėjo su dėzele pas atsiskyrėlį ir sako patenkinta: „Viskas klojasi geriau. Palik man, tėve, šitą dėželę dar vieniems metams; joje yra tikra ūkio palaima!“

Nusišypsojo senelis ir tarė: „Dėželė tegu sau lieka pas mane, bet palaimą, kuri ten yra paslėpta, gali sau pasiimti“. Atidarė dėželę, ir kas gi pasirodė... baltas popierėlis, ant kurio buvo šitoks parašas: „Jei nori, kad viskas namuose tvarkoje būtų, turi patsai visur viską apžiūrėti“.

Mezginių pintinė

Viename kaime mergos nemokėjo mezginių mezgti, ir daugelis neturėjo nei pirštinių, nei aučių. Susitarę tėvai griežtai įsakė savo dukterims eiti pas panelę mokytoją mezgimo išmolti. Bet nelabai kas iš to išėjo. Vienoms darbas nesisekė, kitos, visai prasimesdamos, vengė mokyklos. Iš dvidešimties mergaičių vos viena teismoko dailiai mezgti.

Mokyklos vedėjas buvo išmintingas ir malonus žmogus; jis ir mano sau vienas-, „Reikia padaryti taip, kad visos jos mielu noru mezgtų“.. Padarė iš vytelių ir spalvoto popieriaus labai gražią pintinę mezginiams dėti ir padovanojo ją pirmajai mezgėjai. Kai pamatė tai kitos mergaitės, ir jos panorėjo tokios pat pintinė. Bet vedėjas sako: „Kai išmoksitė mezgti, gausitė ir pintinę, o dabar ji jums nereikalinga“.

Mergaitės ėmė mokytis labai uoliai, ir po kiek laiko galėjai matyti pulkelius merginų su mezginių pintinėmis rankose bevaikščiojant po kaimą, ar šiaip kur susėdus, ir stropiai bemezgant. Ir primezgė puikiausių mezginių ne tik savo namiškiams, bet ir giminėms, lengvai uždirbdamos daug pinigų tomis valandomis, kurias pirmiau dykos praleisdavo.

Juododis

Vėlai vakare atėjo į namus pas vaizbūną (pirklį) senas juododis ir verkdamas ėmė skųstis: „Ponas, kuriam ištikimai tarnavau per dvide-

šimt metų, dabar mane atstatė, nes pasenau ir nebegaliu daugiau darbo dirbti. Netekęs pastogės, turiu valkiotis po pasaulį, elgetaudamas pas gerus žmones duonos kąsnelio. Pasigailėkite manęs, duokite truputį duonos ir priimkite naktigulto".

Vaizbūnui, jo žmonai ir vaikams labai pagailo vargšo juodojo žmogaus. Mažoji Marytė betgi pastebėjo: „Kad jis būtų ne taip juodas! Mane net baimė ima. Patalo jam nereikia duoti, labai susuodins“. Marytės sesutės juokėsi. Bet tėvas pamokė ją ir, pasišaukęs juododį senį, liepė jam duoti valgyti ir nuvesti į kamaraų paguldyti.

Vidurnakty girdi juododis kažin ką pamažu sėlinant.. Žiūri, kas yra... ogi du galvažudžiai įlindę pro langą į kamaraų, o rankose dideliausi tūtinai švytruoja mėnesienoje. Juododis tik šast iš lovos ir kad suriks visu balsu, kiek lik gali: „O ko jums čia reikia?“ Išsigando plėšikai juodos baidyklės, manydami piktąją dvasią jiems vaidinantis, ir galvotrūkiškiais iššoko pro langą. Bet į gatvės grindinį taip smarkiai susikūlė, jog iš vietos nebegalėjo paeiti: sugavo vargšus ir už blogus darbus uždarė į kalėjimą.

Rytą vaizbūnas ir sako juododžiui: „Pasilik mano namuose amžinai, turėsi senatvėje prieglaudą. Už mažą paslaugą, tau padarytą, atmokėjai mums labai didele. Dievas šimteriopai atlygino mums už duotąjį naktigultą ir tave, geras juododi, paskyrė angelu sargu, išgelbėjusiu mūsų gyvybę bei turėtą.

Piniginė

I

Norbertas, angliakasio beturčio sūnus, sėdėjo miške po medžiu ir balsiai raudodamas, meldėsi. Tuo tarpu miške medžiojo ponas didikas, žaliais drabužiais apsirengęs su žvaigžde krūtineje; eidamas pro šalį, ir klausia berniuką; „Vaike, ko taip verki?“

„Mano motutė ilgai sirgo, — atsakė Norbertas, — nūnai tėtušis siuntė mane miestan užsimokėti vaistininkui; eidamas pamečiau piniginę su visais pinigais“.

Ponas kažką pašnibždomis pasakė girininkui, kuris Jį lydėjo, ir, ištraukęs iš kišenės mažutį pinigų krepšelį iš raudonojo šilko su keletu naujų pinigų, tarė: „Bene šita bus tavo piniginė?“ — „O ne, — atsakė Norbertas, — manoji buvo visai prasta ir joje nebuvo tokių gražių pinigų“.

„Tai gal šita bus tavo?“ — klausė girininkas, imdamas iš kišenės menką seną piniginę. — „Šita! šita mano!“ — sušuko nudžiugęs Norbertas. Girininkas atidavė Jam piniginę, o ponas tarė: „Kad tu taip šir-

dingai meldeisi ir esi toks teisingas, dovanoju tau ir šitą krepšeli su pinigais."

II

Apie tą atsitikimą sužinojo Steponas, kitas berniukas iš artimo kaimo. Kai tik tas ponas atvažiavo antru kartu į girią medžioti, atsisėdo Steponas po eglę ir ėmė žlembti visa gerkle: „Pamečiau pinigus! Pamečiau pinigus! Kur mano pinigai?“

Ponas, eidamas pro šalį ir girdėdamas tą šauksmą, rodo jam pilną krepšį pinigų ir klausia: „Bene tik šitą krepšėlį tu būsi pametęs?“ — „Taip! šitą!“ — sušuko Steponas ir įsisėgė abiem rankomis į piniginę.

Bet girininkas, kuris šalia pono stovėjo, rūščiai riktelėjo: „O tu, begėdi! drįsti kunigaikščiui į akis meluoti? Aš tau atskaltysiu kitoniškais pinigais!“ Ir, pasilaužęs karklo vytinę, iščaižė jam užpakalį taip smarkiai, kaip buvo melagis apgavikas nusipelnęs.

Senas žiponas

Keletas kareivių karo metu užėjo į kaimą, reikalaudami, kad kas iš gyventojų parodytų jiems kelią. Eiti su jais teko beturčiui padieiniui. Buvo labai šalta ir didžiausia dargana. Prašo jis verkdamas ūkininkus, kad paskolintų kas jam šiltesnį apdarą. Bet niekas nedavė. Pasigailėjo vargšo žmogelio ir paskolino jam nudryžusį savo žiponą visai svetimas senas žmogus, kuris per karą buvo išvarytas iš savo krašto ir vargingai gyveno tame kaime, bernaudamas pas kalvį.

Tą pačią dieną, kai išėjo kareiviai, vėlai vakare atjoja į kaimą jaunas dailus karininkas puikiais kariškais drabužiais su kryžiumi ant krūtinės ir liepia vesti pas tą senąjį žmogų, kuris anam beturčiui paskolino žiponą. Pamatęs karininką, geraširdis senelis sušuko iš džiaugsmo: „Dieve brangiausias! juk tai mano sūnus Rudolfas!“ ir pribėgęs, apsikabino jį abiem rankomis.

Rudolfas daugelį metų buvo kareivių ir už savo žymius gabumus, už teisingumą ir drąsą liko pakeltas į karininkus. Jo tėvas pirma gyveno didokame miestely ir buvo geras kalvis, bet paskutiniaisiais laikais nieko apie jį, sūnų, nebegalėjo sužinoti. Sūnus pažino tik seną žiponą ir iš keliarodžio apsakinejimo įsitikino, jog jo tėvas nūnai gyvenęs tame kaime.

Tėvas ir sūnus verkė iš džiaugsmo, ir visi žmonės, kurie ten buvo, verkė drauge su jais. Rudolfas visą naktį viešėjo pas savo tėvą, šnekėdamasis su juo iki pat aušrai. Išjodamas paliko daug pinigų ir pažadėjo toliau juo rūpintis.

Žmonės kalbėjo: „Dievas tikrai parodė mielaširdystę tam seneliui už gerų širdį ir atvedė jam sūnų, kuris jį išgelbėjo iš vargo ir skurdo“.

Vinis

Darbštus viniakalys per ištisą dieną stovėjo kalvėje ir be paliovos kalė vinis, kad net žiežirbos tiško.

Turtingo kaimyno pono von Bergo*) sūnus, eidamas kasdien pro šalį, valandomis žiūrėdavo į tą darbą.

Vieną sykį viniakalys ir sako jam: „Daug dailaus laiko turėdamas, pasi-mokyk ir tamsta, ponaiti, vinių kalti, nes ką gali žinoti, rasi, kitąsyk ir naudinga bus mokėti“.

Dykaduoniui ponaičiui tai patiko. Pasiėmęs juokaudamas kūjelį, ėmė: ant priekalo kalinėti ir greitai laiku išmoko gaminti pusėtinai tinkamas vinis batams siūti.

Senis ponas von Bergas mirė; sūnus per karą nustojo savo dvarų ir, kaipo beturtis išėivis, iškeliavo toli iš savo krašto į vieną kaimą. Tame kaime gyveno daugelis kurpių, kurie mieste apščiai išleisdavo pinigų vinims pirkti, o dažnai ir už pinigus negaudavo; mat visoje apylinkėje gamino armijai daugelį tūkstančių batų.

Jaunas ponaitis von Bergas, vargo prispaustas, prisiminė gerai mo-kąš batams vinis kalti. Jis apsiėmė kurpiams užtenkamai prigaminti vinių, jeigu padės jam uždėti dirbtuvę. Kurpiai padėjo, ir jis iš savo darbo gerai galėjo išsimaitinti.

„Žiūrėk, kaip gera, kai moki nors vien tik batui vinį pagaminti, — kalbėjo ne sykį ponaitis.— Dabar iš to man didesnė nauda, negu iš dvaro, kurio nebūčiau ir už šimtą tūkstančių guldenų atidavęs.“

Sodas

Ponas Albertas ties miesto vartais turėjo gražų sodą. Jo sūnus Jonukas dideliai džiaugėsi visokiomis gėlėmis, kurių ten nemaža buvo. Tėvas pavedė jam vieną lysvę, kurią jis galėjo kaip tinkamas apsėti gėlėmis. Daržininkas tuojau apkasė ją, grėbliu dailiai išlygino ir išakė-

*) Skaityk: fon Bergo.

jo. o kraštus apšodino žaliomis saulutėmis, kurioms jau buvo ėmę kaltis mažyčiai žiedeliai.

Po keleto lietingų pavasario dienų vėl ateina tėvas su sūnum į sodą, ir ką gi jie mato: visos saulutės pražydusios skaisčiausiomis spalvomis— raudonai, geltonai, margai, —o vidury tų gėlių rėmų, rausvame dugne pridėjo daugybė žalių gležnučių lapelių, kurie sudarė penkias dideles gražias raides JONAS,

Berniukas, išvydęs savo lysvę, labai nustebo: „Ką aš matau! Iš žemės išdygo mano vardas! — sušuko jisai. — Sakyk man, tėtusi, kaip šitos tokios didelės ir puikios raidės galėjo suželti lysvėje?“

Tėvas šypsodamas tarė: „Kaip tu manai, ar tik ne savaime jos pasidarė? Vėjas galėjo sėklas taip išnešioti, jog šios raidės turėjo susidaryti“.

„Ne ne! — sušuko Jonukas. —Negalimas daiktas! Bet palauk, aš imu jau suprasti. Žemėje tu išrašei raides, paskui įsėjai į jas sėklų, žemę suakėjai, ir dėl to šitie gležnus žolynėliai sužėlė taip tvarkingai. Aš nė kiek dabar neabejoju. Tai tavo darbas, brangus tėtusi! Tu norėjai man padaryti netikėto džiaugsmo...“

„Spėjai, vaikeli! —prisipažino tėvas. —Žinoma, kad aš šias raides išbraižiau. Bet pasižiūrėk, Jonuk, į tuos žolynėlius, kurie tavo vardą sudaro. Ar ne daug dailiau jie nupiešti, negu šitos raidės, ir ar ne gražiai nudažyti? Argi nėra kur nors to didžiausio Proto, kuris mažyčiuose sėklų grūdeliuose būtų gėlių paveikslus išbraižęs? Argi nėra kur nors tos mylinčios Širdies, kuri būtų tat mums pasidžiaugti padariusi?“

Jonelis, paėmęs tėvo ranką, tarė karštai: „Brangiausias tėtusi, dabar aš viską suprantu taip aiškiai, kaip dar niekuomet savo amžiuje; tai Dievas sutaisė visus tuos gražiausius žolynus, kuriuos čia sode matome, idant parodytų, jog Jis mus myli.“

„Tikra tiesa, — kalbėjo tėvas, — visas šis sodas su žolynais ir medžiais yra tai didelė knyga, kurios kiekvienas lapas mums liudija begalinę gėrybę, išmintį ir galybę visų daiktų Sutvėrėjo“..

Geresnioji šalis

Tarp didelių vandenų atšiaurioje saloje gyveno tėvas su motina ir dviem vaikais; jie ten buvo pakliuvę, gelbėdamiesi iš skęstančio laivo. Šaknys bei žolės buvo jų maistas, šaltinio vanduo —jų gėralas, urvas uoloje—jų butas. Dažnai toje saloj kildavo baisūs viesulai ir siausdavo audros.

Vaikai nebeatminė, kaip jie į tą salą pateko; jie nieko nežinojo apie platųjį pasaulį; duona, pienas, vaisiai ir kiti gardumynai buvo jiems visai nežinomi daiktai.

Vieną dieną priplaukia prie tos salos mažučiam laively keturi negrai. Tėvai labai nudžiugo, tikėdamiesi nuo to laiko jų vargus pasibailgsiant. Bet laivelis buvo per mažas ir visų vienu kartu negalėjo perkelti į sausumą: todėl tėvas panorėjo pirmutinis leistis ton pavojingon kelionėn.

Kai jis įlipo į menką prastai iš lentų sukulstyta vaitely ir keturi juododžial rengėsi jį jau vežti, motina su vaikais ėmė balsu raudoti. „Neverkite! ten bus geriau — ir jūs visi veik persikelsitel!“ — tarė tėvas atsisveikindamas.

Kai sugrįžo laivelis ir paėmė motiną, vaikai dar labiau ėmė verkti. „Neverkite! geresniojoj šaly vėl visi pasimatysime!“ — ramino motina.

Pagaliau atvyko laivelis tų dviejų vaikų kelti Jie labai bijojo juodųjų žmonių, net šurpas ėmė, kai reikėjo važiuoti šniokščiančia jūra. Drebedami iš baimės, artinosi jie prie sausumos.

Bet koks buvo jų džiaugsmas, kai pamatė ant kranto stovinčius tėvus, kurie, iškėlę iš valtelės, nusivedė juos į aukštų palmių pavėnę, kur mirgančioje nuo daugybės žolynų pievelėje ėmė vaišinti pienu, medumi ir gardžiausiais vaisiais. „Kaip kvaila buvo mūsų baimė! — kalbėjo vaikai, — ne bijoti, tik džiaugtis reikėjo mums. kai atvažiavo juodieji žmonės kelti mus į geresniąją šalį“.

„Mieli vaikeliai, — tarė tėvas, — mūsų persikėlimas iš dykos salos į šią puikią žemę turi dar ir kitą, aukštesnę reikšmę.

Visiems mums teks keliauti tolima kelionė į daug gražesnę šalį. Šią žemę, kurioje mes gyvename, galime sulyginti su sala; ši puiki šalis tai tik menkas dangaus paveikslas, persikėlimas tenai per audringą jūrą — tai mirtis. Anasai laivelis primena neštuvus, kuriais neš mus juodai apsitaisę žmonės. Kai išmuš paskutinioji valanda, turėsime aš, arba jūsų motina, arba kuris iš jūsų, palikti šią žemę, tada nenusigąskite. Geriems žmonėms, kurie Dievą širdy turėjo ir Jo valią pildė, mirtis ne kas kita, kaip tik persikėlimas geresniojon šalin“.

Vaikelio malda

Vieną rytą beturtė našlė sako penketui savo mažų vaikelių: „Bran-gūs vaikučiai, šiuo sykiu aš neturiu ko jums duoti valgyti! Nebėra namuose nei duonos, nei miltų, nei kiaušinių. Melskite Dievulį, kad jums padėtų; juk Jis viso pilnas ir galingas, ir patsai yra pasakęs: „Šaukis prie manęs, vargan įpuolęs, aš tave išgelbėsiu“.

Mažutis Antanėlis, kurs vos šešerius metus teturėjo, labai nusiminė ir liūdnas ėjo į mokyklą. Pamatęs pakelėj atviras bažnyčios duris, užėjo pasimelsti. Kadangi bažnyčioje žmonių nebuvo matyti, atsiklaupęs prieš altorių ėmė garsiai melstis: „Brangiausias dangaus Tėve,

mes, vaikai, nebeturime daugiau ko valgyti. Mūsų motutė nebeturi nei duonos, nei miltų, nei kiaušinių. Duok mums ko nors valgyti, kad nereiktų drauge su mama bado kęsti. Gelbėk mus iš vargo! Esi juk viso pilnas ir galingas, lengvai mums gali padėti, juoba ir patsai žadėjai!“

Taip pasimeldęs su vaikišku atvirumu. Antanėlis nuvyko į mokyklą. Pargrįžęs namon, mato jisai ant stalo didelį duonos kepalą, pilną čerpę miltų ir pintinėlę kiaušinių. „Na, Dievui dėkui!—sušuko linksmai: — Dievas išklausė mano maldos. Sakyk man, motute, ar tai angelas pro langą viską atgabeno?“

„Nei —atsakė motina, — bet vis tiek Dievas tavo maldą išklausė. Kai tu meldeisi prie altoriaus, klūpėjo tuo laiku, bažnyčios suolo užsidariusi, viena ponia. Tu jos negalėjai matyti, bet ji tave matė ir tavo maldą girdėjo. Užtat Ji visa tai mums ir atsiuntė; ji buvo tasai angelas, per kurį Dievas mus sušelpė“.

Didelis skroblas

Sykį žiloje senovėje stoji į teismą du jaunikaičiai, Edmundas ir Osvaldas.

Edmundas skundėsi teisėjui: „Prieš trejus metus, rengdamasis į tolimą kelionę, daviau Osvaldui, kurį laikiau geriausiu savo draugu, palaikyti, iki aš grįšiu, didelės vertybės žiedą su brangiais akmenimis; o dabar jis to žiedo nebenori man gražinti“.

Osvaldas, padėjęs ant širdies ranką, tarė: „Duodu garbės žodį, aš nieko apie tą žiedą nežinau. Iš tiesų, bene tik pamišo draugui Edmundui galva“.

„Sakyk, Edmundai, — klausė teisėjas, — ar gali kas nors paliudyti jogei tu jam žiedą tikrai esi įdavęs?“

Edmundas atsakė: „Gaila, niekas to nematė, tik senas labai didelis skroblas vidury lauko, po kuriuo mes ilsėjomės ir paskui atsisveikinome“.

„Esu beveikus prisiekti,— atkirto Osvaldas, — jog apie tą medį tiek nežinau, kaip ir apie žiedą“.

Teisėjas tarė: „Eik, Edmundai, ir atnešk man to medžio šakelę. Aš noriu ją pamatyti. Osvaldas tuo tarpu čia palauks, kol grįši“.

Edmundas nuėjo. Po valandėlės sako teisėjas: „Kur taip ilgai Edmundas užtruko? Pasižiūrėk, Osvaldai, pro langą, be negrįžta“.

„Ne, ponas teisėjau, jis negali taip veikiai grįžti. Iki skroblo bus daugiau nei valanda kelio“, — prisitarė Osvaldas.

O tu, begėdi, melagi! —sušuko teisėjas, ir tu norėjai melagingai prisiekti Aukščiausiam Teisėjui, kuris visų širdis regi! Apie žiedą tu taip pat gerai žinai, kaip ir apie medį“.

Nublanko Osvaldas ir ėmė drebėti. Turėjo vargšas žiedą gražinti ir dar kalėjime metus patupėti. „Tenai turėsi laiko, —tarė teisėjas, — pagalvoti apie savo darbą“.

Gilė ir agurotis

Sode ažuolo paunksnėje gulėjo kaimietis ir, žiūrėdamas į aguročius, kurių virkščios čia pat tvora raitojosi, ėmė samprotauti apie gamtos sutaisymą. Kraipydamas galvą, tarė: „Hm! man tat visai nepatinka, kad mažutės menkos virkštelės veda tokį didelį gražų vaisių, o milžinas ažuolas tokią mažą ir menką gilę. Kad aš būčiau tvėręs pasaulį, ažuolui būčiau davęs didelius žibančius kaip auksas aguročius bent centnerio sunkumo. Tai spindėtų saulėje, tai būtų gražumėlis žiūrėti!“

Sulig tais žodžiais iš pačios ažuolo viršūnės zvapt jam gilė—tiesiog į nosį—ir taip smarkiai, kad net kraujas ėmė bėgti. „Ai! — sušuko išsigandęs kaimietis, — už mano kvailą samprotavimą gavau sprigtą į nosį. Jei šitoji gilė būtų aguročio didumo buvusi, mano nosį būtų visai sutrynusi“.

Brangi žolelė

Į miestą ėjo dvi merginos. Ona ir Marijona, ir ant galvos nešė po sunkią pilną vaisių pintinę.

Ona nuolatos murmėjo ir dūsavo, o Marijona ėjo linksma ir juokavo.

Ona ir sako: „Kas čia tau per juokai? Tavo pintinė juk ne lengvesnė už mano, ir tu negi stipresnė už mane“.

„Aš į pintinę įdėjau tokią žolelę, tai vos tejaučiu sunkumą“,— atsakė Marijona.

„Taip? — sušuko Ona, — tai turbūt labai brangi toji žolelė! Aš irgi norėčiau pasilengvinti nešulį. Sakyk man, kaip ji vadinasi?“

Marijona atsakė: „Tos žolelės vardas, kuri visas sunkenybes palengvina, — k a n t r y b ė“.

Ropė

Beturtis darbininkas užsiaugino savo daržely nepaprastai didelę ropę, į kurią žiūrėdamas kiekvienas stebėjosi. „Aš ją paaukosiu šviešiausiam mūsų ponui, — tarė Jisai, — nes jam labai tinka, jei kas lauką ar daržą gražiai prižiūri“.

Ir nunešė ropę į pilį. Pilies ponas pagyrė jo darbštumą ir gerą valią ir padovanojo tris raudonusius.

Išgirdo apie tai vienas ūkininkas iš kaimo, žmogus labai turtingas ir šykštus, jis ir mano „Paaukosiu jo malonybei ponui didžiulį veršį. Jeigu jisai už menką ropę duoda tris auksinius, tai kiek aš gausiu už dailų veršį!“

Veda jisai tą veršį pilin ir prašo jo malonybės pono priimti jį dovanomis, Ponas tuojuo suprato, dėl ko šykštuolis kaimietis toks dosnus pasidarė, ir pasakė veršio nepriimsiąs.

Bet kaimietis ėmė prašyti, kad menkos jo dovanos neatmestų. Pagaliau išmintingas ponas jam sako: „Na gerai, kad taip jau užsimeti, aš priimu dovaną. Bet kadangi sveikas esi toks dosnus, tai ir aš negaliu pasirodyti šykštuolis. Ir aš duodu sveikam dovaną, kuri man du tris sykius daugiau atsiėjo, negu sveiko veršis“. Ir sulig tais žodžiais nus-tebusiam kaimiečiui atidavė gerai jam žinomą didelę ropę.

Kopūsto gūžė

Du amatininkai mokiniai, Juozas ir Petras, ėjo sykį pro vieno kaimo daržus.

„Žiūrėk, — tarė Juozas, — kokio čia augalo tokios didelės galvos?“ Taip miestiečiai vadino kopūstų gūžes.

„Kas čia per didumas, — atsakė Petras, kurs visuomet mėgdavo girtis. — Sykį bekeliaudamas mačiau augalą tokia didele galva, kaip anoji klebonija“.

Juozas, kuris dirbo prie variakalio, pasergėjo: „Labai didelės būta galvos... Bet ir aš sykį dirbau su meistru katilą tokio didumo kaip šioji bažnyčia“.

„Ar gali būti! — sušuko Petras, — ką gi galėjo daryti su tokiau katilu?“

„Reikėjo jame virti to augalo galva, kurią tu esi matęs“, — atsakė Juozas.

Petras susigėdęs tarė: „Suprantu, ką nori pasakyti. Tu visuomet teisybę kalbi, o dabar taip pasakei, norėdamas tik melagingą mano pasigyrimą pajuokti. Iš tiesų man tinka toks pasakymas“...

Šiaudai ir žabai

Vieną vakarą beturtė našlė su dviem vaikais grįžo prisirinkę žabų iš artimojo raisto į kaimą. Ant pečių kiekvienas vilko, šiaudų grįžte susirišęs, po žabų naštą: motina didelę, vaikai po mažesnę.

Beeidami sutinka jie turtingą vaizbūną iš miesto ir prašo išmaldos., Bet vaizbūnas sako našlei: „Elgetauti tau nereikės. Atiduok man ber-niukus, aš juos išmokysiu iš vyčių šiaudų auksą daryti“.

Motina palaikē tat per juokā, bet vaizbūnas uztikrino rimtai kalbās. Pagaliau jī sutiko, ir vaizbūnas vienā berniukā išleido mokytiis pintinių pinti, antrąjį — šiaudinių daiktų regzti.

Po trejų metų grįžta vaikai į vargingą savo motinos lūšnelę, gamina be poilsio gražiausias pintines ir puikiasias skrybėles ir parduoda prekes vaizbūnui.

Vieną dieną užaina vaizbūnas į našlės pirkia, užmoka už darbą pačiais auksiniais ir šypsodamas sako: „Na, ar ne mano buvo teisybė ar netesėjau žodžio?“

Motina ir vaikai tik šaiposi iš džiaugsmo.

Rugių varpos

Išėjo sykį ūkininkas su mažučiu sūnum Petreliu į lauką pasižiūrėti, ar pjautini jau rugiai,

„Sakyk man, tėtuši, kodėl vieni rugių stiebai taip palinkę žemyn, o kiti stati stovi aukštyn iškeltomis varpomis? — klausė berniukas. — Ar nebus statieji geriausi, kad prieš juos kiti taip žemai lenkiasi?“

Tėvas nurėškė porą varpų ir tarė: „Žiūrėk, šita varpa, kuri taip droviai lenkėsi žemyn, pilna gražiausių grūdų, o štai antroji, kuri taip didžiudamos kėlėsi aukštyn, visai tuščia“.

Dirva

Daržininkas Mikalojus turėjo menką lūšnelę ir sklypelį žemės, kuris, nedirbamas visas apaugo žole ir žagarais. Karštą vasaros dieną, per rugiavežtį, gulėjo Mikalojus lazdynų krūmo paunksnėje. Pro šalį važiavo su didžiausiu rugių vežimu kaimynas ūkininkas. Mikalojus dėbtelejo pavydžia akim į vežimą ir šaltai kilstelejo kaimynui kepurę

Ūkininkas sustojęs tarė Mikalojui: „Kad tu kasdien išdirbtum užleistos savo žemės nors po tokį sklypelį, kiek esi užgulęs tinginiu savo kūnu, galėtum kasmet prisikirsti javų daug daugiau, negu čia vežime dabar kad matai“.

Mikalojui tas patarimas įpuolė į galvą. Jis iškirto ir išrovė su šaknimis visus krūmokšlius ir gražiai išdirbo žemę. Taip jis pasidarė dirvą, kuri pačiam nieko nekainavo ir kuri visą jo šeimą gražiai galėjo išmaitinti.

Karklas ar ažuolas

Vieną rytą po audringos nakties tėvas Ričardas su savo sūnum Anzelmu išėjo į lauką pasižiūrėti, ar daug vėtra žalos pridarė.

Mažutis Anzelmas sušuko: „Žiūrėk, tėtuši, stiprus ažuolas guli ant žemės, o silpnas karklelis stovi sau stačias paupyje ir gana. Aš maniau vėtra lengviau karklą palauš, negu kietą liemeningą ažuolą, kuris lig šiol ir prieš didžiausias audras atsispirdav“.

„Vaikeli.— tarė tėvas, — stiprusis ažuolas turėjo lūžti, nes jis negalėjo lenktis, o liaunas karklas pasidavė į vėjo pusę ir liko sveikas“

Grybai

Kartą motina siuntė Katriutę miškan grybautų, nes tėvas labai mėgo grybus. „Motute, — linksmai sušuko mergytė, grįžusi namo, - žiūrėk, kaip man šiandien pasisekė, — kokių puikių grybų pririnkau! —

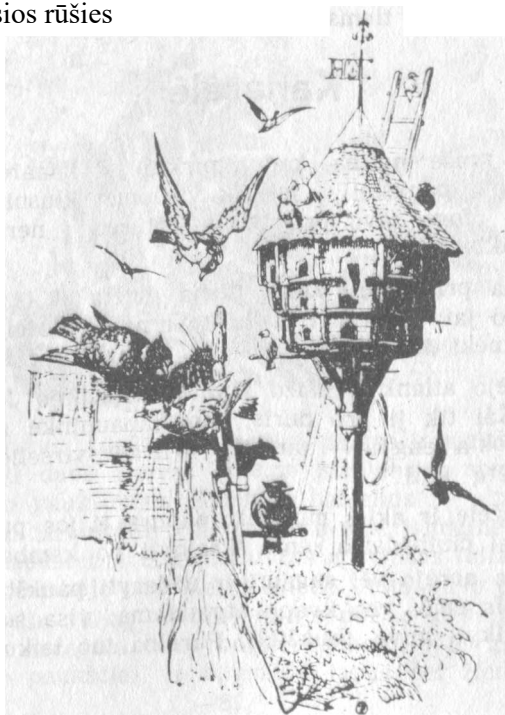
iarė ji, atvoždama pintinėlę. — Visi tokie gražūs, raudoni, tie balti taškėliai ant jų tarsi perlai. Buvo dar ir tamsiai rausvų, prastų tokių, kurių neseniai tu buvai parnešusi. Bet jie taip menkai atrodė, kad aš jų nė neėmiau".

„Dukrele tu mano, kokia gi tu negudri esi! — sušuko išsigandusi motina. — Juk šitie gražūs grybai, nežiūrint į jų dailumą bei skaistumą, tikriausi nuodai — musmiriai, ir kas jų užvalgytų, turėtų mirti. O anie gi, tamsiai rausvieji, kuriuos ūmėdėmis vadina ir kuriuos tu niekais palaikėi, kaip tik buvo vieni geriausiųjų, nors taip menkai atrodė".

„Tas pat, vaikeli brangiausias, esti ir su daugeliu daiktų pasaulyje. Yra dorybių, kurias mažai kas pastebi, ir yra blizgančių ydų, kuriomis paiki stebisi. Apgaulinga pikto išvaizda lengvai gali mus į nuodėmę įvesti. Bet visuomet reikia atminti, jog nuodėmė, kad ir kitąsyk labai maloni, tik saldūs nuodai tėra“.

Karveliai

Du mitrūs berniukai, Pranas ir Leopoldas buvo kaimynai. Turtingasis Pranas turėjo nemaža gražių karvelių, o beturtis Leopoldas tik keletą prasčiausios rūšies

Nuskrenda syki pora Prano karvelių į Leopoldo karvelinę ir ima ten suktis gūžta. Beturčiui Leopoldui dingtelėjo mintis: „Kaip aš būčiau laimingas, kad šitie karveliai būtų mano! Kas jų baltumas: kaip sniegas! O viršugalvis ir uodega taip juodi, kad net blizga. Iš visų Prano karvelių kaip tik šitie geriausiai man patinka“.

Ir atėjo jam noras uždaryti juos ir nebepaleisti „Bet ne! — tarė sau vienas, — aš to negaliu daryti, būtų nuodėmė. Ta pagunda reikia nugalėti“. Ir, uždaręs karvelinę, sugavo juos ir sugražino Pranui.

Pranas labai gėrėjosi beturčio berniuko teisingumu. Kai tik gražieji karveliai sudėjo kiaušinėlių, nunešė jis paslapčia porą į Leopoldo karvelinę ir padėjo juos paprastųjų pilkųjų karvelių gūžton, išimdamas anų kiaušinius.

Kai išsikėlė iš tų kiaušinėlių karveliukai ir ėmė jiems augti padaiagai, Leopoldas labai nustebė, nes mažyčiai kaip tik buvo tokie pat balti ir juodomis uodegomis, kaip ir Prano gražieji karveliai. Nubėgo tekinas Leopoldas pas Praną ir apsakė jam menamąjį keistumą.

Nusišypsojo Pranas ir išpasakojo, kaip jis pakeitė kiaušinėlius, norėdamas parodyti savo pagarbą Leopoldui už Jo teisingumą, ir pagaliau pridūrė: „Visuomet būk toksai teisingas, Leopoldėli. nes Dievas geriau padeda tiems, kurie teisingai gyvena“

Kanarėlė

Klementina prašė motiną, kad nupirktų jai kanarėlę. Motina tarė: „Gerai, gausi tą paukštelį, jei tik visuomet klusni ir darbšti būsi, ypač jei mesi blogą savo pripratimą žiūrėti į nereikalingus arba draustinus daiktus“.

Klementina prižadėjo. Vieną dieną grįžta ji iš mokyklos namo Motina ir sako jai: „Cia ant stalo stovi nauja dėželė; tu jos nedarinėk ir nečiupinėk! Jei klausysi, aš tau padarysiu didelį džiaugsmą“.

Motina išėjo atlankyti mažo savo krikštasūnio Jonelio, kuris tuo laiku sirgo. Kai tik ji pro duris, tuoj lapauninkė mergelė dėželę į rankas. — „Kokia lengva,— tarė ji, — ir ant viršelio mažos skylutės! Kas joje galėtų būti?“

Atidarė dėželę, ir akies mirksniu papurst iš jos puikiausia kanarėlė ir, linksmi čiułbėdama, ėmė skraidyti po kambarį.

Klementina norėjo vėl sugauti ir uždaryti paukštelį, kad nepastebėtų motina. Ir ėmė, vos kvapą atgaudama, visa sušilus, bėgioti po kambarį ir vaikyti guvų paukštelį. Pareina tuo laiku motina ir sako:

„Ką tu čia darai? Tai negera mergaitė! Tą puikų paukštelį norėjau tau dovanoti, bet pirma, maniau sau, ištersiu, ar esi verta. Bet dabar jį atiduosiu Joneliui, kuris daug už tave geresnis ir klusnesnis“

Geras vaikas tėvų klauso ir tėvams nematant.

Paukščiai

Viename kaime buvo daug vaisinių sodų, ir iš tolo jis atrodė kaip koksai miškas. Pavasarį, žydint medžiams, visur kuo gardžiausiai kvėpėjo ir buvo labai ramu; rudenį nuo obuolių, kriaušių ir slyvų net šakos linko.

Medžiuose bei erškėtynuose pilna buvo paukščių, kurių gražūs giedojimai linksmino širdį. Tėvai ne sykį draudė savo vaikus kalbėdami: „Neskriauskite, susimildami paukštelių ir nelieskite jų gūžtų, nes tuo

užrūstintumėte geriausį Dievą, kuris žiuri pievas ir maitina paukščius. Mums pasidžiaugti davė Dievas gėlėms gražiausias spalvas bei gardžiausį kvapsnį, o paukščiams malonius balselius“.

Atsirado tačiau ištvirkėlių vaikų, kurie ėmė išimdinėti ir draskyti gūžtas. Išbaidyti paukšteliai išskrido iš tos apylinkės toliau. Soduose ir laukuose nustojo skambėti paukštelių balsai. Visur buvo tylu ir liūdna.

Nedori ištvirkėlių vaikų darbai turėjo dar ir kitokių liūdnųjų pasekmių. Priviso neregėta daugybė kenksmingų vikšrų, kuriuos paprastai surankiojo paukščiai, ir nugraužė lapus bei žiedus. Medžiai

stovėjo pliki, kaip viduržiemy, ir pasileidėliai vaikai neturėjo nė vieno obuolio valgyti, nors kitais metais visokių vaisių būdavo didelė daugybė.

Linai

Darbšti ūkininkė daug turėjo vargo, iki gražiai išvalė gerus savo linus. Atvažiuoja pirklys ir sako jai: „Duok man tamsta mūsiškių linų sėmenų, o aš mainais parvešiu daug geresnių užsieninių. Bet kiekvienam maišui pridėsi man tamsta po raudonąjį priedo“.

Ūkininkė sutiko, ir pirklys atgabeno sėmenis. Pilant pirmąjį maišą, kažin kas tarp grūdelių šviesiai sužibo. Pasirodė, kad tai auksinio žiedo esama. Nustebusi moteriškė sušuko: „Žiūrėkite, juk tai mano žiedas, kurį buvau pereitą rudenį pametusi! Bepilstant sėmenis, jis man bus nuo piršto nustumęs!“

Kadgi ims moteriškė pirklį barti: „Begėdis apgavikas esi tamsta, daugiau nieko! Tamstos sukybė išėjo dabar aikštėn. Norėjai mano pačios sėmenis parduoti man už svetimžemes. Vietoj raudonųjų gausi tamsta pagaikštį į kaktą“. Apie tą dalyką sužinojo daugiau žmonių. Pirklys gavo teisme pabaudos užsimokėti ir įgijo taip blogą vardą, jog turėjo liautis pirkliaves.

Dievobaiminga sesutė

Jokūbas ir Ona buvo syki pasilikę vieni namie. Jokūbas ir sako Onai: „Einam, pasiieškokim kokių nors gardumynų, tai bent puikiai pavalgysime!“

Ona atsakė: „Jei apsiimi nuvesti mane į tokią vietą, kur niekas nematytų, tai einam“.

„Na, tai eikime į pieninę,— tarė Jokūbas,— ten rasime pilną puodynę saldžios grietinės“.

Ona perspėjo: „Ten matys kaimynas, kuris ties langu malkas skaldo“

„Tada einam virtuvėn,— vadino Jokūbas,— ten stovi spintoje pilnas puodas medaus, tai galėsime puikiai jame duoną pasidažyti!“

Ona atsakė: „Ten gali mus pamatyti kaimynė, kuri prie lango sėdėdama verpia“.

„Na, tai eime į rūšį obuolių valgyti,— viliojo Jokūbas —Ten taip tamsu, nors akin pirštu durk —tikrai niekas nematys“.

Onelė tarė: „Mielas broleli! Argi iš tikro manai, jog ten niekas mūsų nematytų? Argi tu nieko nežinai apie tą akį, kuri veizi iš aukštybių ir kuri kiaurai permato per visus mūrus ir visas tamsybes?“

Jokūbas nusigandęs atsakė: „Tavo teisybė, sesute brangioji! Dievas

mus regi ir tenai, kur jokio žmogaus akis negali pamatyti. Užtat geriau niekur neikime ir nieko pikta nedarykime“.

Onelė džiaugėsi, kad Jokūbas jos žodžius taip į širdį paėmė, ir dovanavo jam gražų paveikslėlį, kuriame atmušta buvo Apvaizdos akis su spindulių strėlėmis į visas puses, o apačioj stovėjo parašas; „Atmink, vaikeli, jogei Dievas visur yra ir mūsų darbus regi“.

Pamaldi bobutė

Per paskutinį karą vienų nuošaliai stovinčių namų gyventojus apėmė didelė baimė. Pradedant temti, ėmė į tą apygardą veržtis priešininkų gaujos. Tai viename, tai kitame krašte buvo matyti danguje raudonos klaikios gaisrų pašvaistės. Girdėjosi baisus šaudymas. Buvo vidužiemis, oras labai šaltas, ir pūtė žiaurus vėjas. Žmonės bijojo, kad neapiplėštų ir sunkiausiuoju metų laiku neišvartų iš namų ir pastogės.

Tik sena pamaldi bobutė buvo visai rami ir atsidėjusi ant Dievo Apvaizdos. Iš senos savo maldaknygės skaitė vaikams ir anūkams maldą, kurioje buvo ir tokie žodžiai: „Dieve, teikis pastatyti tvirtą mūrą, kuris šį namą apsaugotų nuo priešininkų antpuolio“.

Vienam iš anūkų, kuris atidžiai klausė, ką bobutė skaitė, atėjo į galvą mintis, jog melsti Dievulio, kad pastatytų mūrą, būtų jau per daug; nereikia, girdi, prašyti tokių negalimų daiktų.

Bobutė jam ir sako: „Ne taip stačiai šie žodžiai reikia suprasti. Jie reiškia: teapsaugo mus Dievas nuo priešininkų taip, lyg kad mūsų namas būtų apsuptas mūro siena. Pagaliau, jei Dievas ir iš tikro panorėtų mūsų apgynimui pastatyti mūro sieną, ar manai, kad to negalėtų padaryti?“

Tuo tarpu praėjo naktis, ir nė vienas priešininkų kareivis neprisiartinio prie jų namo. Visi namiškiai tuo stebėjosi. Bet kai rytą atsikėlę išėjo už durų, išvydo šitokį rėginį: iš tos pusės, kur stovėjo priešininkai, vėjas sunėšė didžiausias pusnis sulig pačiu šelmeniu ir tarsi kokiu mūru uždengė namus; pereiti per jas jokiū būdu nebuvo galima.

Visi džiaugėsi ir garbino Dievą. Bobutė tarė: „Matote, vaikeliai, Dievas betgi pastatė mūrą, kuris uždengė mūsų butą nuo priešininkų. Geriausias ir mielaširdingiausias Dievas be galo daug turi progų žmonėms gelbėti iš visokių nelaimių“.

Šventasis Martynas

Žiema. Žemė įšalusi, kieta kaip plienas. Sniego gilų. Žiemys vėjas, lėkdamas pro krūmus, pro tvoras, per lūšnelių stogus, tik švilpia, tik staigia.

Ant kelio juoduoja kruta žmogysta. Taip, tai žilas, sulinkęs elgeta grumiasi su pūga. Jis taip apiplyšęs, kad vietomis nuogas jo kūnas baltuoja. Savo sudžiūvusias ir sustingusias rankas ir akis tolydžio į dangų kelia, aiškiai gyvenimo galą mato: sniegas palaidos, žiemys ap-raudos.

Ir štai. lyg to vėjo nešamas, atidunda atjoja bernelis karžygys. Tai joja į tolimą pasienio pilį tėvynės saugoti. Jis, kaip ir šis ant kelio elgeta, neturtingas, ir jo platus suraukytas apsiaustas maža jam užvėjos duoda. Bet, prijodęs senelį, sustoja, ir, smarkiai kardą išsitraukęs, perpjauna pusiau savo apsiaustą ir, vieną pusę paduodamas seneliui, taria: „Imk, seneli, ir prisidenk savo sąnarius nuo šalčio. Mielai tau ir paskutinį pinigėlį atiduočiau, kad turėčiau. Lik sveikas, turiu skubėti: kelias, tolimas, tėvynė laukia“.

Ir nujojo, tarytum vėją nusivijo.

Tik tik nesustingęs įjojo karžygys bernelis į pilį. Draugai, pamatę jį su puse apsiausto, juoktis ėmė. Jis juokų nepaisė, į tarnybą stojo.

Tą naktį jis gražų sapną sapnavo. Jam pasirodė dangus visoj savo grožybėj. Angelų būry jis pažino Kristų, puse jo apsiausto, elgetai paduoto, apsiautusių. Džiaugėsi karžygys tai matydamas —net jam iš akių ašaros tryško. O Kristus saldžiu balsu sakė angelams: „Žiūrėkite, šituo drabužiu Martynas mane šiandien pridengė. Ką gera Jis yra savo artimui padaręs, tai jis yra man padaręs. Tad aš, viso pasaulio teisėjas, už jo gera jam geru atsiteisiu“.

Gaidys

Du galvažudžiai, prisistatę prie lango kopėčias, įlindo vidurnaktį į malūną apiplėšti turtingo jo savininko. Pamažu, ant pirštų, landžioja jie patamsy po namą, stengdamiesi rasti malūnininko miegamąjį; kambarį, kur laikė jis savo pinigus, —tik staiga ties jais sukuksėjo gaidys.

Nusigando jaunesnysis galvažudys ir sako pašnibždomis: „Tas, gaidys labai mane nugąsdino! Grįžkim atgal — vagystė gali išeiti aikštėn“.

„Kvailas esi ir gana—subarė vyresnysis; —kas drįstų mums kelią pastoti, tam peilis krūtinėn. Nė vienas gaidys nesukuksės!“

Plėšikai mirtinai sužeidė malūnininką, nors tas drąsiai gynėsi, Ir su pinigais pabėgo.

Po trejų metų apsinakvoja jie syki nuošaliai stovinčiame kaime, tarp didelių girių, pas vieną ūkininką. Naktį kad sukuksės gaidys arti jų, net nubudo.

„Prakeiktas gaidy! — tarė senesnysis plėšikas, —ar netylėsi? tuoj galvą nusuku! Nuo tos nakties malūne jų kuksėjimo balsiai nekenčiu“.

„Ir aš taip pat, — pritarė jaunesnysis. — Mums nereikėjo malūnininko galabyti. Nuo to laiko, kai tik išgirstu gaidžio kuksėjimą, tarsi peilis man perveria širdį“.

Jie vėl užmigo; bet paryčiu staiga įsiveržia kambarin ginkluoti vyrai ir suima juos. Mat jų tą kalbą išgirdo šeimininkas, kuris gulėjo už plonos lentų sienos kitame kambaryje, ir tuoj pranešė artimiausiam tardytojui.

Abu galvažudžiai už užmušimą liko pasmerkti ilgu kalėjimu. Žmonės juokavo: „Gaidys betgi juos iškuksejo! Geriau būtų padarę, jei būtų paklausę ano pirmutinio gaidžio persergėjimo“.

Višta

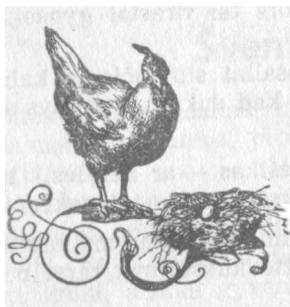
Vieną vakarą sėdėjo pati viena savo lūšnelėje beturtė verpėja Brigidė ir verpė. Pro atviras duris įeina į vidų, rintai žingsniuodama, kaimynės višta. Brigidė skubiai uždarė duris ir, pasigavusi vištą, nusineša ją į pastogę ant užlų. „Aš čia ją paslapčia lesinsiu, — manė sau viena,— tai ji man pridės bent kapą kiaušinių“.

Ir tikrai višta tuoj rytojaus dieną padėjo kiaušinį. Tik vieno dalyko nenumatė Brigidė ir dėl to viskas veik aikštėn išėjo. Višta, padėjusi kiaušinį, kad ims visu balsu kudakuoti. Brigidė šoko lipynėmis aukštyn jos nutildyti. Bet tan balsan kaimynė irgi ant užlų— ir keikdamos atsiėmė vištą.

Bri'gidė iš turtingos savo kaimynės dažnai iki tam laikui gaudavo miltų, sviesto, kiaušinių; bet po to jau viskas kitaip virto, juoba įgijo vagilkos vardą.

Kiaušinis

Karo laiku įsiveržė priešas į miestą ir ėmė visur ieškoti vieno doro teisingo vyro, kurio jie iš visų piliečių daugiausia neapkentė ir kurį buvo pasiryžę nužudyti.

Tasai įbėgo į vieną didelę seną namą ir, užlipę aukštai į palėpę, pasislėpė ten tarp malkų ir sukrautų visokių griozdų. Kareiviai, sūkaudami ir belsdamiesi, ėmė jo ieškoti ir tame name. Rasti nerado, bet jo nelaimei ten apsigyveno.

Iš ten jis niekur nebegalėjo pabėgti. Badas baisiai kankino, ir jis ėmė melstis: „Dieve brangiausias! Tu mane paslėpei nuo priešų akių, neduok gi man dabar čia badu numirti!“

Tik girdi jis — višta arti kudakuoja. Apsižiūrėjo aplinkui ir rado netoliese jos gūžtą su dviem ar trimis kiaušiniais. Jis susiprato neimti visų kiaušinių sykiu, nes višta, tai pasergėjusi, galėjo toj vietoj daugiau nebedėti. Paėmė tik vieną ir pasistiprino.

Ateinančią dieną višta vėl padėjo kiaušinių, kuriuo tasai žmogus badą nuvarė, ir taip dėjosi kasdien, kol priešai išėjo iš to miesto. Koks pagaliau buvo džiaugsmas jo draugų, kada jis vėl galėjo pasirodyti viešai mieste.

Varnėnas

Senas medžiotojas Motiejus turėjo savo kambary varnėną, kuris bent keletą žodžių mokėjo kalbėti. Jei medžiotojas, pavyzdžiui, pašauks: „Špokeli, kur tu esi“, tai jis visuomet atsakydavo: „Aš čia esu!“

Mažas kaimyno sūnelis Juozukas labai tą paukštelį mylėjo ir dažnai jį lankydamas. Ateina syki Juozukas pas medžiotoją ir neranda jo namie. Jis tuoj prie narvelio, pasigauna varnėną, įsideda kišenėn ir nori su juo sprukti namo.

Bet kaip tik tuo laiku įeina pro duris medžiotojas. Norėdamas berniukui padaryti smagumą, jis ir šaukia, kaip visada: „Špokeli, kur tu esi?“ O tasai, tupėdamas berniuko kišenėj, kad suriks visa gerkle: „Aš čia esu!“

Pavargėlė

Per brangmetį, vieną šaltą žiaurią žiemos dieną ateina į kaimą nepažįstama, vargšė pavargėlė ir prašo gailingai išmaldos. Jos drabužiai buvo švarūs, bet labai apdryžę ir lopiniuoti. Galva buvo storai apsupta skepeta, nes pūtė smarkus vėjas ir pustė. Dešinėj rankoj laikė ilgą lazda, kairėje nešė pintinėlę.

Daugelyje kiemų, kuriuos ji buvo aplankiusi, labai maža ji tegavo kai kurie turtingesnieji prikaltėjo jai įvairių papeikimų ir nieko nedavė, tik vienas daržininkas išisaukė į šiltą pirkia, ir šeimininkė davė jai didelę riekę gražaus ragaišio, kurį ką tik buvo išėmusi iš krosnies.

Dideliai žmonės nustebo, kai ateinančią dieną visai netikėtai tapo pakviesti į pilį vakarienės visi tie, kur nepažįstamoji, pavargėlė buvo elgetauti. Įėję valgomojon salėn, išvydo mažutį stalelį, pilną prikrautą gardžiausių valgymų, ir antrą didžiulį stalą su daugybe lėkščių, kuriose buvo padėta tai po gabalėlį supelėjusios duonos, tai po porą bulvelių ar po sėlenų žiupsnelį, kitose ir visai nieko nebuvo.

Pilies ponia tarė: „Tai aš buvau persirengusi taja pavargėle, kuri pas jus buvo, ir tuo būdu norėjau išmėginti jūsų dosnumą dabartiniais laikais, kuomet pavargėliams tenka tiek vargo kęsti. Štai šitie du beturčiai žmonės vaišino mane, kiek galėjo, todėl dabar jie valgys drauge su manim, ir aš jiems kasmet duosiu piniginę pašalpą. Visi kiti pasitenkinsite tomis dovanomis, kurias man davėte ir kurias čia matote lėkštėse. Be to, atminkite, jog ir aname pasauly turės sykį panašiai atsitikti, kaip ir štai dabar“.

Aprašytasai atsitikimas buvo Anglijoje, o toji ponia vadinosi ledi Geryienė.

Dosnus sodininkas

Senas malonus sodininkas labai daug gera darydavo beturčiams. Jei kas į jį kreipdavosi reikale, prašydamas pagalbos, visuomet jis, kiek galėdamas, padėdavo, nors ne sykį dėl to jam tekdavo atsisakyti dailesnio drabužio, gražesnio namų ryko ar šiaipjau kokio smagumo. Savo įpročiu jis sakydavo: „Ką darysi, vėl reikia mesti obuolys per tvorą“.

Paklausė jį sykį, ką jis nori tais žodžiais pasakyti. Sodininkas štai ką paporino: „Kartą pasišaukiau į savo sodą keletą vaikų ir leidau jiems valgyti nukritusius nuo medžių vaisius, kiek nori, tik uždraudžiau dėtis į kišenes ir neštis su savim.“

Atsirado tačiau vienas tų vaikų toks gudruolis, kad ėmė kur gražesnius obuolius per tvorą mėtyti, o paskui, juos susirinkęs, gabenti namo.

Tas vaikas, nelyginant anasai ūktverys evangelijoje, elgėsi, žinoma, labai negražiai, ir dėl to aš neleidau daugiau jam lankyti sodo. Kaip bitelė ima medų ir iš kai kurių nuodingų žolynų, taip ir aš iš to blogo darbo išmokau ir šio to gera.

Dingtelėjo man į galvą mintis, jog pasaulyje tas pat dedasi su žmonėmis, kaip ir su tais vaikais sode. Mums yra leista naudotis šios žemės gėrybėmis, bet nieko nevalia imtis drauge su savim. Jei ką mes duo-

dame neturtėliams, tad metame nelyginant, per sodo tvorą, ir tai mes rasime kada nors anoje pusėj tvoros — amžinybėje",

Gailestingas turtuolis ir dėkingas beturtis

Šiltą žiemos rytą beturtis rankpelnis Tomas žiūrėjo nuliūdęs į mažutę malkų rietinėlą, sukrautą Jo lūšnelės pašalėje. „Dieve tu mano! — tarė jisai, pakėlęs akis į dangų, — šaltis kasdien eina vis didyn, o mano malkų vis mažėja. Veikiai aš jų visai nebeteksiu. Pasigailėk manęs, geriausias Dieve!“ Ir iš tikro, nuo tos dienos malkų nemažėjo, o Tomas dėkojo Dievui už tokią nuostabią palaimą.

Dievas taip davė, jog visą tą doro darbininko rūpesnį ir žvilgsnį į dangų buvo pasergėjęs turtingas kaimynės našlės sūnus Andrius. Nuo to laiko Andrius, motinai pritariant, kasnakt uždėdavo ant mažutės malkų rietinėlės po tiek pagalių, kiek Tomas dieną paimdavo kurui. Tomas tai matė sykį mėnesioje.

Tą patį pavasarį Andrius iškeliavo į tolimus kraštus. Grįžęs po keleto metų rudenio į namus, išėjo pasižiūrėti savo sodo, kurį buvo palikęs gana apleistą: kad medžių ir apščiai buvo, bet vaisių duodavo maža, ir tie patys buvo prasčiausios rūšies. Kaip jisai nustebo, išvydęs medžius, pasipuošusius kuo puikiausiais obuoliais, kriaušėmis ir slyvomis. „Ką aš matau! — sušuko Andrius, netikėdamas savo akimis, — kaip tat keista, kaip atsimainė sodas!“ Motina jam išpasakojo, kaip beturtis kaimynas už malkas, kurias taip paslapčia jam krovė į pašalį, vaisinius medžius įskiepijo kuo geriausias veislės skiepais.

Andrius tekinas nubėgo pas kaimyną išreikšti jam padėkos už medžių veislės pagerinimą ir prašė Jo, kad ateityje kiekvienoje nelaimėje kreiptųsi į jį. „Tokiam dėkingam žmogui, — tarė jis, — jokia geradarybė negali būti užtektina“.

Žmogėdra

Du miesto valkai pasiklydo dideliausioje girioje ir, užėję pagaliau menką nuošaliai stovintį užvažiuojamąjį kiemą, likosi jame nakvoti.

Apie vidurnaktį girdi jie šalimajame kambary kalbant. Tuoj abudu, pridėję ausis prie medinės sienos, ėmė klausyti. Jiems aiškiai pasigirdo šie žodžiai: „Rytoj rytą užkaisk katilą, reikės tie miesto paršai skersti.“

Vargšai vaikai net pergedo iš baimės. „Viešpatie brangiausias, juk mes pakliuvome į žmogėdrų rankas!“ — tarė pašnibždomis vienas kitam

ir kaip bematai abudu išsoko pro langą, norėdami pabėgti. Bet čia išti-ko vėl naujas išgąstis: kiemo vartus rado užrakintus, o lentų tvora ap-linkui buvo taip aukšta, jog perlipti ją nebuvo galima.

Neradę išėjimo, įlindo į kiulių tvartą ir naktį praleido dide-liausioj baimėj. Rytą ateina šeimininkas, atidaro tvarto duris ir, užsi-mojęs tutinu, sušunka: „Na, eikit šen. paršai, atėjo jūsų paskutinė va-landa!“

Abu vaikai ėmė visu balsu rėkti ir ant kelių atsiklaupę prašyti, kad jų nežudytų. Šeimininkas labai nustebo, radęs juos kiulių tvarte, ir ėmė klausinėti, kodėl jie palaikė jį žmogėdra?

Berniukai verkdami atsakė: „Juk tamsta pats šiąnakt sakei, kad rytoj mus pjausi.“ Šeimininkas sušuko: „O tai kvaili vaikai! Na už ką gi aš jus pjausiu? Ketinau skersti du meitėluku, kuriuos pirkau mieste, o jums pasirodė, kad tai apie jus kalbu. Taip dažnai atsitinka, kas klau-so už sienos svetimos kalbos.“

Gerai kaimynai

Viename kaime malūnininko vaikutis, bevaikščiodamas upės pakran-tėmis, įkrito į vandenį ir būtų tuoj prigėręs. Bet pasergėjo tą nelaimę kalvis, kuris gyveno antroj upės pusėj, ir ilgai nesvarstydamas, šoko į vandenį, ištraukė vaiką ir nunešė jį tėvui.

Po metų užsidega nakties metu kalvio namas. Jau ugnelė buvo apė-musi visą trobą, kada pastebėjo kalvis gaisrą, ir vos spėjo išsigelbėti

su pačia ir vaikais. Tik užmiršo pirmuoju išgąščiu mažiausiąją dukrelę.

Vaikas ėmė rėkti, bet niekas neturėjo drąsos jį gelbėti. Ateina tuo

metu malūnininkas ir šast —įsoko į pačią liepsną ir po valandėlės, laimingai išgelbėjęs vaiką, atidavė kalviui sakdamas:

„Garbė Dievui, kad gavau progos sveikam tuo pačiu atsilyginti. Sveikas ištraukei mano sūnų iš vandens, o aš, Dievo padedamas, išnėšiau tamstos dukrelę iš ugnies.“

Karaliaus iždininkas

Apskundė karaliui jo iždininką, būk jisai grobiąs valstybės turtus: ir pavogtas brangenybės bei pinigų laikąs slaptoje kamaroje už geležinių durų.

Nuvyko karalius iždininko rūmuosna, liepė parodyti nurodytąją kamara ir atidaryti geležines duris. Bet kaip jisai nustebo ten įėjęs! Nieko nebuvo matyti, kaip tik keturios tuščios sienos, prastas medinis stalas ir šiaudinė kėdė. Ant stalo buvo padėta vamzdelis, lazda ir krepšys. Pro langą matėsi žalios pievos ir giriomis apaugę kalnai.

Iždininkas tarė: „Mažas būdamas aš ganiau avis. Tu, karaliau, pašaukei mane į savo dvarą. Šitoj kamaroj kasdien praleidžiu po atspėjimą nuo darbų valandą, maloniai prisimindamas sau vaikystės metus ir dainuodamas tas daineles, kuriomis seniau, varinėdamas bandą, garbinau Sutvėrėją. Dieve tu mano! tuomet, nežiūrint į visą mano neturtą, gimtosios šalies laukuose buvau laimingesnis, negu šituose rūmuose, kur mano karaliaus malonė apipylė visokiomis gėrybėmis.“

Ožys

Ponia Gylienė gyveno gražiuose namuose miesto pakraštyje. Vieną rytą ir sako ji savo tarnaitėi: „Krescencija, aš dabar einu bažnyčion. Jei išeisi per gatvę vandens atsinešti arba į daržą pupų pasiskinti, uždaryk didžiąsias duris. Jau ne kartą esu sakiusi ir tikiuosi kad imsipagaliau klausyti. Galį kas nors įeiti į namus ir žalos padaryti.“

Poniai išėjus, Krescencija apvalė kambarius ir nuėjo pas šulinį, vėl palikdama visas duris atviras. „Kam čia darinėti durys, gatvėje nematyti nė vieno žmogaus“,— galvojo tarnaitė, ir ją net juokas paėmė dėl per didelio ponios bailumo. Bet, kol Krescencija prie šulinio plepėjosi su kita tarnaitė, pro didžiąsias duris įėjo ožys ir, užkopęs laiptais aukštin, įsikraustė ponios kambarin.

Kambary stovėjo auksiniuose rėmuose ant sienos pakabintas didžiulis veidrodis, kuris beveik siekė grindis. Ožys, pamatęs save veidrody, manė sutikęs antrą ožį ir, atstatęs ragus, ėmė jam grūmoti. Menamasai ožys veidrody irgi tą pat padarė. Tikrasai ožys kadgi puls aną veidro-

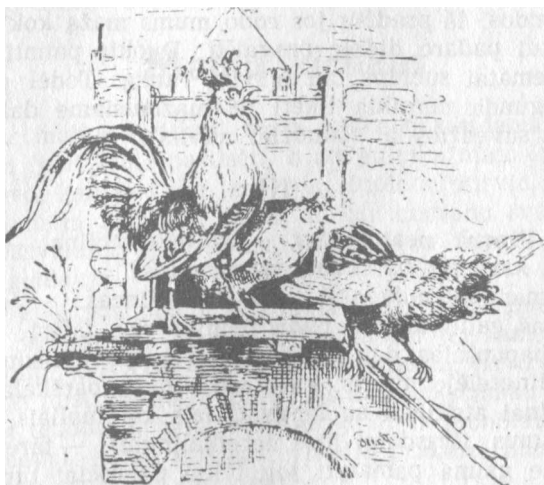
dyje, kadgi duos ragais, veidrodžio tik šukės subraškėjo.

Krescencija, eidama su vandeniu pro didžiasias duris, girdi dideliasį stiklo šukių bildesį. Visa pametus, bėga tekina į kambarį, išvydus nelaimę baisiai nusigąsta ir perpykus mušdama varo ožį lauk. Tik veidrodis nuo to negi paliko sveikas.

Sugrįžus namo, ponia tuoj atstatė neklaužadą tarnaitę, pasilaikydama jos algą už padarytą nuostolį. Kitoj vietoj nebereikėjo jai liepti, kad darytų duris.

Tinginės mergos

Darbšti ūktverė kasryt, kai tik užgiedodavo gaidys, žadindavo dvi savo mergas prie darbo. Mergos labai įpyko ant to gaidžio ir padarė jam galą, manydamos, kad ilgiau galėsiančios miegoti. Bet sena ūktverė, kuri ir taip maža pamiego davė, nežinodama, kuris metas, ėmė žadinti mergas dar anksčiau, kitąsyk net pačiame vidurnakty.

Barškalis

i

Piemenėlis Vincas ganė miške galvijus. Visoms karvėms tarpuragėse buvo priraišiota po barškala: juo geresnė buvo karvė, juo gražesnį turėjo ir barškala.

Eina syki per mišką kažin koks nepažįstamas žmogus ir sako. „Koks puikus barškalas! Kiek jam mokėta?“

„Visas taleris!“ — atsakė Vincas. — „Tik tiek? — nustebto nepažįstamasis vyras; — na tai aš tau duodu tuoj už jį du taleriu“.

Vincas atidavė tam žmogui barškala ir linksmas įsidėjo du talerius kišenėn.

Bet, karvei likus be barškalo, Vincukas visai nebegirdėjo, kur ji miške tankumynėje nuklydo. Kai tik karvė atsiskyrė nuo bandos, svetimasis žmogus, kuris netoliese pasislėpęs tykojo, tuoj capt ją už ragų ir sveikas dingęs...

Tik tada Vincukas susiprato, kad tas niekšas jį apgavęs.

II

Vincukas užvertomis akimis grįžo namo ir papasakojo visa, kaip buvo. „Tai vagies gudrumas! — aimanavo berniukas, — kas galėjo manyti, kad už barškala jis tik dėl to mokėjo nevertai daug pinigų, kad paskiau karvę galėtų pasigrobt!“

Tėvas tarė: „Kaip tave vagis apgavo, taip visus mus tyko apgauti piktosios pagundos. Iš pradžių jos rodo mums mažą koki nors smagumėlį, bet paskui padaro didelę pragaištį. Duokis paimti už vieno tik piršto, kaip bematai sučiups tau ir visą ranką. Todėl gerai įsidėk į galvą, jog pagunda nereikia tikėti nė mažiauslame dalykėly, nes ji visuomet tave suvedžios ir skaudžiai nuvils“.

III

„Argi tu, Vincuk, neatsigodei, — kalbėjo motina, — kam nuo senų, jau laikų riša karvėms barškalus tarpuragėse?“

„Pinigai man aptemdė akis, — atsakė Vincas, — galvoje sukosi viena mintis: aš galiu lengvu būdu pelnyti visą talerį. Barškalas juk nereikalingas papuošalas; dėl jo karvė daugiau pieno neduos. Tik karvei dingus, man dingtelėjo mintis, kam reikalingas barškalas“.

„Taip dažnai atsitinka su lengvatikiais karštuoliais, kurie niekina, senųjų papratimus, išrasdami juos nereikalingais, — tarė motina, — bet prie progos jie gauna pamatyti, jog tokie papročiai turi savyje daug gera“.

Prekymetis

Viena turtinga dvarininkė neturėjo vaikų ir todėl panorėjo paimti iš miesto kokią nors darbščią dorą mergaitę iš savo giminaičių per įdukra.

Nuvažiuoja sykį ji į miestą ir, vos spėjo pasisakyti savo sumanymą, kai tuoj ėmė po viena kitos eiti merginos, siūlydamosios į įdukras ir tikindamos, jog esančios tos dvarininkės giminaitės.

Ponia, nieko neatsakydama, duoda kiekvienai jų po pinigą, tardama: „Šiandien prekymetis, eikite į prekyvietę ir pirkitės sau ką nors, kas jums geriausiai patiks. Sugrįžusios parodykite ir man, ką būsite nupirkusios“.

Mergaitės tekinos nubėgo prekyvietėn ir netrukus linksmos grįžo atgal. Beveik visos atsinešė įvairių kaspinių, eiles karolių, auksu siūtų skarelių bei kitų panašių blizgučių ir tariamąsias grožybes rodė tetai.

Tik vienui viena mergelė, beturtė Antanina, neatsinešė jokių panašių daiktelių: ji nusipirko maldaknygę ir ratelį su koku tuzinu kuodelių.

Tat poniai patiko. Paėmė Antaniną gražiai už rankos ir tarė: „Aš labai džiaugiuos, mielas vaikeli, kad tu taip anksti kreipi savo mintis į maldą ir darbą. Kitos paikais savo pirkiniais kuo aiškiausiai pasirodė, jog joms daugiau rūpi tuščios pažibos, negu padorumas bei darbštumas. Nuo šios dienos būsi mano dukte!“

Malkų kirtikas

Vargingas malkų kirtikas, kartą miške bekirsdamas sausą ažuolą, labai nuvargo ir atsigulė pasilsėti, o atsigulęs užmigo ir ėmė sapnuoti

Jis sapnavo, kad tarytum jam prie ažuolo su kirviu rankose prakaituojant, savo dalią keikiant, kažin iš kur atsirado šviesa apsiaustas jaunikaitis, pasveikino jį ir tarė: „Vargingasai žmogeli! reikalauk ko tavo širdelė geidauja —visa gausi“.

Žmogelis kiek nusigando, bet tuojau atsikvėpęs nusiėmė kepurę ir labai kukliai prašnekėjo: „Dangaus jaunikaiti! jei Tamstos tokia valia, tai padaryk taip, kad visa, ką aš ranka paliesiu, pavirstų į auksą“.

Jaunikaitis nusišypojo ir tarė: „Aš norėjau, kad tu geresnio daikto prašytum, bet tebūnie ir taip. kaip tu nori“. Ir jaunikaitis išnyko.

„Dėkui Dievui, — tarė kirtikas, vis dar prakaitą nuo kaktos braukdamas: — dabar aš būsiu turtingas“.

O kerai! Vos palietė žmogelis ažuolo šaką, tuoj ji nulinko nuo aukso gilių sunkumo. Šakos lapai taip pat ėmė auksu kristi.

„Sudie, ažuolėli, aš einu namo, tave kiti kirsti pagynės. Dabar aš valgysiu tik kepsnius ir dešras, gersiu tik vyną. Bet kol pareisiu namo, tai užkąsiu dar juodos duonos su vandeniu“.

Taip kalbėdamas, žmogelis siekė į kišenę juodos duonos, kurios jam žmonelė buvo pietums įdėjusi, ir ašotėlio su vandeniu. Bet varge!

ir duona, ir vanduo, vos jis į tuos daiktus pirštus prikišo, pavirto į auksą.

„Oi, tu mano nedalia! Ką dabar darysiu? Kam man auksinė dešra, jei mirsiu badu! Ką gelbės man auksinis vynas, jei mirsiu troškuliu. Tegu dabar man vietoj šio aukso kas padeda juodos duonytės ir van-

denėlio— daugiau nieko nebenorėsiu, oi nebenorėsiu!" — dūsavo žmogelis.

Iš tos baimės vargdienis kirtikas net iš miego pabudo, o trindamas akis džiaugėsi, kad tatai buvo tik sapnas. Džiaugėsi vargdienėlis, to sapno pamokytas, kad auksas žmogaus nepalaimina.

Karvė

Našlė Petronė gana vargingai gyveno su dviem savo dukterimis. Ką per savaitę užsidirbdavo, tą per savaitę ir pravalgydavo. Be to, vieną dieną išnyko joms vienintelė karvė, ir jos dideliai nusiminė. „Kadgi duotų mums Dievas vėl karvelę, — kalbėjo nuliūdusios, — tai būtų gerai! Negalimas daiktas užvaryti tiek pinigų, kad vėl galėtum nusipirkti karvę“.

„Kantriai vykdykite savo priedermę,— tarė kaimynė, — tai Dievas atsiųs jums pagalbą“.

„Bet ką gi mes turime daryti?“ — klausė Petronė. Kaimynė atsakė: „Pirma, darbštumu turite padidinti savo pelną. Esate trise ir visos gerai mokate verpti, megzti ir siūti. Dirbkite kasdien po porą valandų ilgiau; kiekviena uždirbsite bent keletą skatikų daugiau, negu lig šiol.“

Antra, taupumu privalote sumažinti savo išlaidas. Pusryčiams kasdien geriate kavą. Nors mažai imate kavos ir cukraus, vis dėlto tat Jums išeina per brangu. Vietoj to valgykite sriubą, kuri bus ir maistingesnė ir pigesnė, tai vėl liks kasdien bent po porą skatikų. Jei seksite šiais dviem patarimais, jei dėsitate į daiktą, ką tuo būdu surinksite viršaus darbu ir taupumu, tai veikiausiai surinksite tiek pinigų, kad galėsite nusipirkti karvę.“

Petronė ir jos dukterys paklausė geros patarties ir po metų susidėjo pinigų dusyk daugiau, negu reikėjo karvei pirkti. Be to, jos tuo būdu išmoko darbštumu bei taupumu pagerinti vargingą savo būklę ir tapo gan pasiturinčios. Sykį kaimynė ir sako joms: „Na, ar ne mano teisybė? Dievas visuomet padeda tiems, kurie dirba ir nesėdi rankų sudėje.“

Pasagvinė

Vienas kaimietis rengėsi joti miestan. Balnodamas arklį pastebėjo, kad vienai pasagai trūksta pasagvinės. Bet jis mano sau: „Tai nieko, dėl tos pasagvinės galiu joti“, ir išjojo.

Dar nenujojo nė pusės kelio, kai arkllys pametė pasagą. „Kad būtų kur arti kalvė,—tarė jisai,—reikėtų pasikaustyti arkllys, tuo tarpu užteks ir trijų pasagų“.

Bet arklys ant akmenuoto kelio pasimušė kanopą ir ėmė šlubuoti Tik staiga strakt iš miško iššoka du galvažudžiai ir pastoja raiteliui kelią. Ant apšlubusio arklio kaimietis negalėjo pabėgti, ir jie atėmė iš jo pažabotą arklį su balnu.

„Nesitikėjau, — galvojo kaimietis, — kad dėl vienos vienintelės pasagvinės būčiau galėjęs netekti arklio“.

Sugrįžo nusiminęs žmogelis pėsčias namo ir nuo to laiko nuolatos savo vaikams kartodavo senųjų pasakymą:

„Apsileidimas, kad ir mažame daikte, gali tau padaryti dideliausių nuostolių.“

Geležgalys

Eina sykių kaimietis su savo sūnumi per lauką ir sako jam: „Žiūrėk, Tomai, ant žemės guli koks geležgalys, paimk ir įsidėk kišenėn“.

— „Tai, ką čia imsi tokius niekus, neverta dėl jo nė nugaros lankstyti“, — atsakė Tomas.

Tėvas, nieko nesakydamas, paėmė geležgalį ir įsidėjo kišenėn. Artimiausiame kaime pardavė jį už keletą skatikų kalviui ir už tuos pinigus nusipirko vyšnių.

Eina abudu toliau. Vidurdienio saulė kepinte kepina: kaip akys lik mato, niekur nematyti nei namų, nei medžių, nei šaltinių. Tomas tiesiog alpo nuo troškulio.

Tėvas lyg tai netyčiomis išmetė vieną uogą. Tomas bematant pakėlė ją nuo žemės, tarsi aukso gabalėlį, ir tuojau suvalgė. Po kiek laiko tėvas vėl išmetė uogą, ir Tomas taip pat skubiai pasilenkė jos pakelti. Taip tėvas išmetė visas vyšnias, o sūnus visas jas surankiojo.

Kai Tomas suvalgė paskutinę uogą, tėvas atsigręžęs tarė šypsodamas: „Matai, vaike, kad būtum nepatingėjęs iš karto pasilenkti dėl geležgalio vienui vieno sykio, nebūtų reikėję taip daug sykių lankstyti nugaros dėl vyšnių“.

Trys knygos

Mažutėje lūšnelėj, nuošaliai nuo žmonių, gyveno sau pamaldus senelis. Jis buvo taip dideliai išmintingas, jog kiekvienam galėjo suteikti kuo geriausią patarimą ir gražiausi pamokymą.

Aplankė jį sykių vienas mokytydas vyras ir, stebėdamasis jo kalbos išmintingumu, tarė jam: „Iš kur tu tiek išminties imi? Tavo lūšnelėj nematyt Jokių knygų, kuriose galėtum rasti taip daug gera ir gražu“.

Senelis atsakė: „O betgi aš turiu tris geriausias knygas, kokios:

tik gali būti, ir kasdien jas skaitau. Štai knygos: Dievo veikalai, kuriuos matome šiame pasauly, mano sąžinė ir Šventasis Raštas.

Dievo veikalai — dangus ir žemė, tai kaip kokia didelė knyga, prieš mus atversta, iš kurios sužinome apie begalinę mūsų dangaus Tėvo galybę, išmintį ir gėrybę.

Sąžinė man pasako, ką aš turiu veikti ir ko ne.

Šventasis Raštas, visų knygų knyga, moko mus, kaip Dievas nuo sutvėrimo pasaulio apsiereiškė žmonėms ir kaip Dievo Sūnus, Viešpats, mūsų Išganytojas Jėzus Kristus, atėjo ant žemės, ko jis mokė ir ką įsakė, ką darė ir kentėjo, trokšdamas mus padaryti šventus ir laimingus“.

Gražus arklys

Viename miestely karo metu apsisotojo husarų pulkas. Arklių vertėiva Kurtas, kuris drauge buvo ir arkliavagis, nakčia husarams pavogė vieną geriausiųjų arklių ir paslėpė jį miške. Husarams išjojus, nusivedė jis pavogtąjį arklį į tolimą kraštą, norėdamas ten jį parduoti.

Prisiartinęs prie vieno miesto, jis neišdrįso per jį joti ir pasuko į šalį. Kiek pajojęs, pamatė jis pievoje dragūnų pulką, kurie ką tik buvo pradėję savo muštrą. Kai tik pasigirdo trimito balsas, arklys it viesulas kad ims lėkti per griovius, per klonius, nešdamas vos gyvą iš išgaščio Kurą, stojo į eilę drauge su kitais arkliais ir pagal komandos žodžius ir trimito balsą atliko visus judesius, ir risčia, ir šuolio, kuo geriausiai. Kurtas nebesižinojo, ką bedarąs iš baimės, tik laikėsi iš visos jėgos balne; belėkdamas pametė ir kepurę, o per veidą prakaito lašai it žirniai jam byrėjo. Kareiviai gi juokais trūko iš vargšo Kurto.

Kai muštras pasibaigė, apstoję jį kareiviai ir karininkai iš visų pusių, o pulkininkas tarė rimtai: „Šitas jaunas gražus, gerai išmokytas arklys, be abejo, yra kariuomenės arklys. Iš kur jį esi gavęs?“ Kurtas atsakė jį pirkęs, bet iš ko jis pirkęs, nebegalėjo tikrai pasakyti. Ėrnus taliau tardyti, jis tapo apkaltintas dėl vagystės ir kaipo arkliavagis nubaustas.

Didelė gūžta

Vienas išdykęs beširdis vaikiščias po visus medelius ieškodavo paukščių gūžtukių ir, suradęs mažus paukštyčius, galabydavo juos. Tėvas barė ir baudė jį ne sykį, bet veltui.

Randa jis sykį mažus varnėnukus, kurie ką tik buvo pradėję skraidyti, ir pilnas pikto džiaugsmo aštriais dygliais išbadinėja jiems akutes

jam buvo juokas, kai vargšai paukšteliai mėgino skristi ir bėgti, bet nežinojo kur.

Išvydus tai, motina ėmė bartis: „Vaikeli, ką tu darai? Ar tu Dievo nebijai! Jei nebūsi geresnis, matysi, kaip tave Dievas nubaus“. Bet piktas vaikėzas tik juokėsi sau vienas iš motinos ir kuo tolyn, tuo blogyn ėjo.

Vieną sekmadienį, nėjęs bažnyčion, eina jis į mišką naujų nuožmybių daryti. Mato jis aukštame sename ažuole didžiulę paukščio gūžtą. Nieko nelaukdamas, lipa jis į medį ir, išėmęs vieną paukščiuką iš gūžtos, meta jį žemėn. Buvo beimęs jau ir antrą, tik staiga atlekia senieji paukščiai, kurie buvo pikti grobuonys, ir aštriais riestais savo snapais iškabina jam abi akis.

Aklam piktadariui teko didelis vargas pakelti. Po tėvų galvos teko jam elgetauti, bet retas jo gailėjosi.

Bėdos prispaustas, Jis dažnai atsidusdavo: „Dieve tu mano, kaip baisi yra bausmė tiems, kurie begėdiškai priešinasi Tavo valiai!“

Bitės

I

Ateina syki Antanėlis į kaimyno sodą ir mato krūmą puikiai prazydusių rožių. Nusiskina jis vieną rožę ir sako: „Tai bent nors syki

atsikvėpinsiui iki soties!" Bet kai tik Jis įkišo savo mažutę noselę į pusiau praskėstą rožę ir ėmė godžiai traukti malonų kvapą, staiga pajunta susyk dideliausį skaudėjimą. Rožėj mat būta pasislėpusios bitelės, kurią jis neatsargiai prispaudė; bitelė gindamos jam į nosį igylė.

II

Antanėlis buvo labai ūmus; griebia įnirtęs pilną saują žemių ir grumstų ir meta į avilį. Tada bitės taip įpyko, kad daugybė jų užpuolė Antanėlį ir baisiai sukandžiojo. Apsirgo vargšas, turėjo perkęsti dideliu skaudėjimu ir vos gyvas beišliko.

Kas dėl mažo nepasisekimo per daug pyksta, tas dažnai užsitraukia dar didesnių bėdų.

Brangios žuvis

Vienas pirklys pasikvietė sykį savo draugus iš miesto pas save į dvarą pavaišinti juos retomis jūros žuvimis minogais*). Padavė keletą valgių ir pagaliau atnešė didelį uždengtą dubenį, kuriame turėjo būti tos žuvis — minogai. Bet kai pakėlė dubenio dangtelį, tai pasirodė vietoj žuvų besama keleto auksinių.

Pirklys tarė; „Mieli sveteliai! Žuvis, kuriomis žadėjau jus pavaišinti, šįmet triskart brangesnės, negu aš maniau. Kiekviena kainuoja po auksinį. Čia atsiminiau, kad mūsų kaime serga vienas beturtis padienis ir su vaikais bada kenčia. Už tuos pinigus, kuriuos reiktų užmokėti už tą vienintelį valgį, beturčiai žmonės galėtų bent pusę metų išmisti. Jei tamstos norėtumėt paragauti tų žuvų, tai aš tuoj liepsiu jų parnešti ir patiekti. Bet jei panorėtumėt tuos pinigus beturčiui atiduoti, tai aš jus pavaišinčiau gardžiomis, kad ir ne taip brangiomis upės žuvimis.“

Visi svečiai mielai sutiko su pirklio pasiūlymu: kiekvienas pridėjo dar po auksinį, ir beturčiui ligoniui liko aprūpinti ištisi metai.

Beždžionė

Turtingas šykštuolis, kuris savo amžiuje nė skatiko nebuvo davęs pavargėliui sušelpiti, pirklo sykį už, mažus pinigus beždžionę, tikėdamasis paskiau parduosiąs ją daug brangiau.

Vieną dieną kietasirdis žmogus išėjo miestan. Mato beždžionę, kad kaimynas pro langą meta pavargėliui pinigą. Beždžionė tuoj suranda

*) Minogas — petromyzon marinus, vok. Lamprette.

pinigų kupinas savo pono dėželes ir pilnomis saujomis ima pro langą berti gatvėn auksą bei sidabrą.

Susirinko pulkas žmonių, ėmė stumdytis, rietis dėl pinigų, kiekvienas griebdamas kiek tik daugiau galėdamas.

Dėželės buvo jau beveik tuščios, tik ateina gatvė šykštuolis ir net pergedo pamatęs, kas atsitiko. „Tai bjaurybė! tai negerovė, kvailas sutvėrimas!“ — šaukė jisai, kumščiu iš tolo grasindamas beždžionei.

Kaimynas atsakė jam: „Nepyk, brolau! Kvailas, žinoma, daiktas mėtyti pro langą pinigai, kaip šita beždžionė kad padarė; bet ar daug išmintingiau yra laikyti jie uždarius dėželėse be jokios naudos sau ir kitiems?“

Lokys

Tamsioje traškančioje girioje buvo didelis lokys. Sykį sužinojo apie tai du jauni medžiotojai, Petras ir Jonas, ir sako: „Na, veikia jis bus mūsų!“

Kasdien jie ėmė vaikščioti į girią to lokio tykoti. Vakarais, nors pinigų neturėjo, eidavo į užvažiuojamąjį kiemą ir gerdavo geriausius vynus. „Sąskaitą lokys savo kailiu apmokės“, — sakydavo Jie šeiminkui.

Vieną dieną, besivalkiodami po girią, sutinka jie pagaliau tą lokį baisiai beniaurojantį.

Petras šovė į jį, bet iš baimės nepataikė ir kuo veikiausiai įsirepečkojo į medį. O Jonas, kuris nė iššauti negavo, atsigulė ant žemės ir apsimetė negyvu. Lokys apuostė jam burną, nosį, ausis ir, kadangi lokiai nieko negyva neliečia, nutrepsėjo tolyn.

Petras, išlipęs iš medžio, juokais tarė Jonui: „Ką gi tau taip į ausį sakė lokys?“

Jonas atsiliepė: „Jis man pasakė, kad mes daugiau kailio nepardavinėtume, iki lokys girioje tebėra“.

Keturi užsiėmimai

„Aš noriu būti sodininku. — tarė Pilypas, 14 metų vaikas, kada jam reikėjo amato mokytis. — Kaip tai gražu vis prie žolynų ir kvėpiančių gėlių būti!“ Bet po kurio laiko ateina jis į namus ir skundžiasi nuolatos turįs lankstytis prie žemės ir net keliaklupsčias dirbti, nugarą ir kelius taip jam ėmė skaudėti, jog jis sodininko amatą metęs.

Dabar Pilypas nusprendė medžiotoju būti. „Tarp žalių medžių, pavėsyje, tai puikus gyvenimas!“ — kalbėjo jisai. Netrukus tačiau grįžta

Jis vėl ir sakosi rytais, prieš saulei tekant, labai jam netinkas oras ūkanota esą. drėgna, kartais gi baisiai šaltas vėjas pučiaš Jam į nosį.

Ateina Pilypui į galvą žveju tapti. „Skaisčiu tyru upės vandenėliu važiuoji sau laivelyje ir, nevargindamas kojų, trauki iš vandens pilnus tinklus žuvų —tai linksma!“ — mąstė jisai. Bet ir tas džiaugsmas veikiai jam praėjo. „Per daug šlapias užsiėmimas,—tarė syki, — tas vanduo įgriso man be galo“.

Pagaliau įsigeidė būti virėju. „Virėjui visi neša, kas tik ką savo triūsu pagamina: ir sodininkas, ir medžiotojas, ir žvejys; kur gardesnis kąsnelis, taip pat jo neaplenkia,“ —galvojo Pilypas. Netrukus vėl jis eina pas tėvus rūgodamas: „Viskas būtų gerai, kad tos ugnies nebūtų. Kai stovi prie degančio židinio, iš to karščio, rodos, visas sutirpsi ir gana“.

Bet tėvas nebesutiko, kad Pilypas penktu sykiu rinktųsi vėl naują užsiėmimą, ir ėmė kalbėti labai rimtai: „Jei nori būti patenkintas, tai gyvenimo sunkenybes turi vyrišku kantrumu pakelti. Kas norėtų išvengti visų nesmagumų, kurių randasi kiekviename užsiėmime, tas turėtų rasi ir iš pasaulio išsikraustyti. Minėk verčiau kas gera yra tavo dabartinėje padėtyje, tad ir visi sunkumai ilgainiui atrodys lengvi“.

Pilypas paklausė tėvo ir, kai paskiau girdėdavo kitus skundžiantis, ramindavo Juos šiais žodžiais: „Aš gerai patyriau, ką reiškia senųjų pasakymas: būk patenkintas tuo, ką Dievas davė, ir lengvai apsieik be to, ko neturi; kiekviena padėtis turi savo džiaugsmų bei savo vargų.““

Vilkas

Jonelis ganė prie didelės girios avis. Vieną dieną, norėdamas pasidaryti juoko, ėmė rėkti iš visos jėgos: „Vilkas užpuolė! Vyrai, gelbėkit!“

Subėgo iš kaimo daug žmonių su kirviais ir pagaliais, norėdami vilką užmušti. Bet, nieko neradę, grįžo visi namo, o Jonelis slapta Juokėsi iš jų.

Kitą dieną Jonelis vėl ėmė šaukti: „Vilkas! vilkas!“ Vėl subėgo keletas vyrų, bet jau mažiau, negu vakar. Nematydami jokių vilko pėdsakų, pakraipė galvas ir abejodami parėjo namo.

Trečią dieną iš tikro atėjo vilkas. Jonelis ėmė visa gerkle rėkti: „Gelbėkit! gelbėkit! vilkas! vilkas!“ Bet šiuo sykiu nė vienas nebeatėjo jam pagelbėti.

Vilkas, įpuolęs į bandą, pasmaugė bent keletą avių, o tarp jų ir patį gerąjį Jonuko avinėlį, kurį jis labai mylėjo.

Musės ir vorai

Jaunas karalaitis tarė sykį: „Kam Dievas sutvėrė muses bei vorus? Iš to gyvio nė vienas žmogus naudosis neturi! Kad galėčiau, visus juos išnaikinačiau iki vienam.“

Jo mokytojas atsakė: „Visas sutvėrimas, visas tas didelis Apvaizdos ūkis taip išmintingai yra sutaisytas, Jog visi, net ir mažiausi padarėliai, yra naudingi, nors mes ir ne visuomet tą naudą galime numatyti“.

„Na, žinoma! — tarė karalaitis,— gamtos visumos žvilgsniu tokie gyvulėliai gali būti ir naudingi. Bet atskiram žmogui jie vis dėlto labai įkyrūs“.

„Ir pavieniam žmogui, — kalbėjo mokytojas,— gali Dievas per mažiausį savo sutvėrimėlį didžiausią geradarybę suteikti, kartais net gyvybę išgelbėti“.

„Manau, negalimas tai daiktas, — atsakė karalaitis,—kad man kada nors musė arba voras išgelbėtų gyvybę“.

Po keleto metų išėjo karalaitis į karą ir sykį teko jam nuo priešininko bėgti. Pavargęs atsigulė jis vakare miške po medžiu ir užmigo. Priešininko kareivis su pliku kardu rankoje buvo jau beprisiartinęs prie karalaičio; norėjo jį iš pasalų užpulti ir nužudyti. Bet kaip tik tuo metu atskrenda musė ir taip skaudžiai įkanda karalaičiui į žandą, kad tas tuoj nubunda.

Karalaites šast ant kojų, ištraukė kardą —ir kareivis pabėgo.

Dabar karalaitis pasislėpė girios oloje. Per naktį voras nurezgė olos prieangyje savo tinklą. Rytojaus dieną eina du kareiviai, jo ieškodami, pro tą olą. Karalaitis girdėjo, kaip jie tarp savęs kalbėjo. „Žiūrėk,—tarė vienas, — štai ščia jis bus pasislėpęs!“ — „Ne,—atsakė antras, —ten jo negali būti: eidamas būtų voratinklį prieangyje suplėšęs“.

Nuėjus kareiviams toliau, karalaitis, pakėlęs rankas, tarė susigraudinęs: „Dieve geriausias, dėkui Tau! Vakar per musę, šiandien per vorą išgelbėjai man gyvybę. Kaip tai visa yra gera, ką Tu leidai!“

Perlai

I

Vienas keleivis paklydo tolimos pasaulio dalies dykumoje. Per dvi dienas nieko nerado nei valgyti, nei gerti, badas ir troškulys neregėtai jį kankino. Pagaliau jis užėina ūksmingą medį ir gaivinanti šaltinį. Bet medis buvo be vaisių, o prie šaltinio gulėjo mažutis krepšelis.—

„Dievui dėkui. — tarė keleivis, čiupinėdamas krepšelį, — čia turbūt žirniai,; jie mane nuo alkanos mirties išgelbės“. —Atriša jis godžiai krepšelį ir —sušunka nusiminęs. Dieve mano tik perlų tesama!“

II

Nelaimingas keleivis šalia to perlų krepšelio, verto bent keletu tūkstančių talerių, būtų galėjęs badu numirti. Ėmė jis karštai melsti Dievo, ogi žiūri — ant kuprio atjoja pas jį, dideliai skubėdamas, juododis. Jis buvo užmiršęs tuos perlus ir labai nudžiugo juos atradęs. Pasigailėjo juododis išalkusio žmogaus, davė jam duonos ir gardžių vaisių, ir pasiėmė jį su savim ant kuprio.

„Žiūrėk, — tarė juododis, — kaip stebėtinai Dievas viską sutaiso. Man buvo didelė nelaimė, kad perlus pamečiau; bet tau tat buvo tikra laimė. Dievas taip davė, kad man teko čia grįžti ir tau gyvybę išgelbėti“.

Akmenėliai

Jaunas vežėjas Florijonas nuo degtinės gavo pavojingą ligą. Gydytojas Jam sako; „Jel nesiliausi visiškai degtinės gėręs, turėsi mirti, nes degtinė yra nuodai jaunimui“.

Ligonis atsakė; „Kad aš negaliu, per daug jau pripratau prie jos.

Po šitokių buteliuką aš turiu kasdien išgerti“.

Gydytojas tarė; „Na, gerai, bet aš turiu visai, ypatingą vaistą išrasti“. Ateinančią dieną atsinešė jis margą dėželę, pilną akmenėlių, ir sako: „Kasdien įmesk į savo buteliuką, iš kurio geri degtinę, po vieną šitų akmenėlių; bet jų nebeimk iš buteliuko, tai tada degtinė tau nebekenks“.

Ligonis manė akmenėlius turint kokią jėgą daryti degtinę nekenksmingą, ir kasdien mėtė po vieną į buteliuką. Taip jis gėrė, nė pats nepasijusdamas, kasdien keletu lašų mažiau ir kai, pagaliau buteliukas buvo pilnas akmenėlių, nuprato ir visai nuo jos vartojimo.

Brangūs akmenys

Viena aukštos kilmės ponia davė auksakaliui keletą brangių akmenų, kad padarytų jai puikų papuošalą.

Jo mokinys Robertas labai gėrėjosi skaisčiais, visomis varsomis tviskančiais akmenimis ir dažnai juos žiūrinėjo.

Kartą pastebėjo meistras, kad jam dviejų gražiausių akmenų trūks-ta. Jis įtarė savo mokinį ir ėmė ieškoti jo miegamajame kambary. Ir

atranda tuos akmenis plyšyje, kuris buvo mūro sienoj ties sena skrynčia. Robertas gynėsi tų akmenų nevogęs; meistras tačiau jį labai aštriai nubaudė, sakydamas, jog už tokius darbus vertas esąs pakarti, ir parė šalim.

Antrą dieną vėl dingo vienas akmuo, ir auksakalys vėl jį rado tame pačiame plyšyje.

Dabar jis ėmė atidžiai sekti, kas tuos akmenis galėtų ten slėpti. Žiūri—šarka, kurią mokinys buvo iš mažens prisijaukinęs, užskrenda ant dirbamojo stalo, ima į snapą žerinti akmenėlių ir neša į minėtąjį plyšį paslėpti.

Auksakalys labai gailėjosi taip neteisingai nuskriaudęs vargšą berniuką. Jis vėl priėmė jį atgal ir nuo to laiko labai maloniai su juo apsidavo Po to atsitikimo jis niekuomet taip lengvai ko nors nebeįtardavo.

Linksmas piemenėlis

Gražų pavasario rytą žaliame klony, tarp medžiais apaugusių kalnų ganė sau linksmas piemenėlis avis, dainuodamas ir šokinėdamas iš džiaugsmo. Tuo metu medžiojo tos žemės kunigaikštis ir, jį pamatęs, pasišaukė pas save ir tarė: „Sakyk man, kodėl tu toks linksmas, vaikeli?“

Berniukas kunigaikščio nepažino ir sako: „O kodėl man nebūti linksmam? Ir šviesiausias mūsų kunigaikštis ne turtingesnis už mane“.

- „Taip? — tarė kunigaikštis; —na, pasakyk, ko gi tu taip daug turi?“

Berniukas atsakė: „Skaisčiame mėlyname danguje saulė šviečia man taip pat maloniai, kaip ir kunigaikščiui, kalnai ir kloniai žaliuoja ir žydi man taip pat dailiai, kaip ir jam. Abiejų savo rankų neduočiau ir už šimtą tūkstančių guldenu, o savo akių neatiduočiau ir už visas brangenybes, kurios yra kunigaikščio išde. Be to, aš turiu visa, ko aš noriu; aš ir nenoriu daugiau, kaip man reikalinga; kasdien privalgau sočiai, turiu tinkamus drabužėlius apsitaisyti, o už savo darbą ir triūsą gaunu kasmet algos tiek, kiek man visai užtenka. Ar sakysi tamsta, kad kunigaikštis daugiau turi?“

Nusišypsojo malonus kunigaikštis, davė jam save pažinti ir tarė: „Tavo teisybė, mielas vaikeli, dabar gali sakyti, kad ir pats kunigaikštis tat pripažino. Visuomet būk toks linksmas“.

Saulė

Vieną vakarą, jau sutemus, grįžta iš lauko į namus viena darbšti moteriškė su dvejetu vaikučių. Žiūri — ant stalo dega žvakė.

Jurgiukas stebisi: „Namiė nieko nebuvo, kas gi galėjo žvakę užžiebtį?“

„Na, žinia, tētušis, — atsiliepė Julytė: — jis bus jau iš miesto grįžęs namo“.

Vaikai ėmė jo ieškoti ir džiaugėsi, radę jį kitame kambary.

Kitą dieną tėvai su vaikais didžiojoje savo pievoj grėbė šieną. Saulė švietė nepaprastai skaisčiai ir gražiai; vaikai negalėjo atsigerėti ir buvo labai linksmi.

„Na, vaikai, — tarė tėvas, — jūs vakar tuoj įspėjot, kad pirkioj aš užžiebiau šviesą; dabar kai jūs matote aukštai danguje tą puikią didžiulę šviesą — saulę, ar jums neateina į galvą mintis, kas ją galėjo užžiebtį?“

„Na, žinoma, tai Dievulis padarė, — atsiliepė Julytė. — Ir mažiausia žvakutė pati savaime neužsidega, tai turi būti kas nors, kas galėjo ir saulę užžiebtį“.

„Aiškus dalykas! — tarė Jurgiukas linksmi.— Dievas viską sutvėrė. Saulė, mėnulis ir žvaigždės, žolynai bei gėlės, medžiai ir visa. ką mes aplinkui savęs regime, tai Jo padaras“.

Lietus

Jojo sykį pirklys iš prekymečio namo ir turėjo su savim krepšį, pilną prikimštą pinigų. Užėjo smarkus lietus ir pirklių kiaurai perlijo. Jis buvo labai nepatenkintas ir murmėjo ant Dievo, kam jam davė tokį blogą orą kelionei.

Reikėjo jam joti per didelę girią. Žiūri —stovi girioj galvažudys ir, prisidėjęs šautuvą prie peties, taiko į jį šauti; net plaukai ant galvos jam atsistojo iš baimės. Jis tikrai būtų pražuvęs, kad nuo lietaus nebūtų sušlapęs parakas ir šautuvas būtų iššovęs. Pirklys paspaudė arklį pentiniais ir laimingai pabėgo nuo pavojaus.

Atsikvošėjęs kalbėjo sau vienas: „Kokio būta mano kvailo, keikiant blogą orą! Reikėjo man verčiau kantriai kęsti, priimti kaipo Dievo valią. Kad būtų buvęs dangus giedras ir oras gražus ir sausas, aš dabar gulėčiau negyvas ant žemės, kraujuose paplukęs, o vaikai nesulauktų manęs namo pargrįžtant. Lietus, ant kurio aš murmėjau, išgelbėjo man turtą ir gyvybę. Gerai yra sakoma: ką Dievas duoda, tai ir gera, nors mums kartais ir kitaip atrodo“.

Audra

Miesto berniukas Pranelis rinko miške uogas. Kai norėjo grįžti jau namo, staiga pakilo audra, ėmė lyti, žaibuoti ir griausti. Praneliui baisu pasidarė, ir jis prisiglaudė prie didelio ažuolo, kuris stovėjo šalia kelio, mat Jis nežinojo, kad griaustinis dažniausiai muša į aukštus medžius.

Staiga jis girdi balsą šaukiant: „Pranuk! Pranuk! eikš, eikš veikiau čia!“ Vos Pranelis spėjo išeiti iš po medžio, tą pačią minutę sužaubavo žaibas, ir baises perkūnas trenkė į medį. Sudrebėjo žemė po berniuko kojomis, jis baises išsigando ir stovėjo visas tarsis ugnyje. Bet jis liko sveikas ir ėmė melstis, iškėlęs rankas aukštyn: „Šis balsas tikrai iš dangaus atėjo! Viešpatie, tai Tu mane išgelbėjai! Dieve, Tau dėkui!“

Bet balsas dar sykį ėmė šaukti: „Pranuk! Pranuk! argi tu manęs negirdi?“ Tik dabar jis pamatė kaimietę, kuri taip šaukė. Pranelis pribėgo prie Jos ir tarė: „Aš čia! Kam Tamsta šauki mane?“

Kaimietė atsakė: „Aš tavęs nešaukiau, aš savo mažytį Pranuką šaukiu: jis prie upelio žąsis ganė ir čia bus kur nors nuo audros pasislėpęs. Štai, va, kur jis, pagaliau išlenda iš krūmokšnių“.

Dabar miesto Pranelis papasakojo, kaip jis jos balsą palaikęs iš dangaus atėjusiu. Bet kaimietė, dievobaimingai sudėjus rankas, tarė: „Mielas vaikeli! betgi dėl to ne mažiau dėkok Dievui. Nors balsas yra išėjęs iš prastos kaimietės burnos, bet Dievas taip sutaisė, kad aš garsiai šaukiau, vadindama tave vardu, nors nieko apie tave nežinodama.. Tai Jis tave išgelbėjo iš dideliausio pavojaus, kuriame tu buvai“.

„Taip, taip! — tarė Pranelis su ašaromis akyse: — Dievas pasinaudojo tamstos balsu man išgelbėti. Nors šaukei mane tamsta, bet pagalba vis dėlto atėjo iš Dievo, nes joks gerumas neateina savaime, tik per Dievo malonę“.

Aidas

Mažutis Jurgiukas dar nežinojo, kad balsas atsimuša. Syki, būdamas pamiškėje, jis šūkterėjo: „A-ū, op!“ Miškely beregint taip pat atsiliepė: „A-ū, op!“ Nustebeš jis klausia garsiai: „Kas tu esi?“ Balsas irgi pakartoja: „Kas tu esi?“ Jis rėkia: „Tu esi kvailas!“ Iš miško taip pat eina skardas: „Esi kvailas!“

Jurgiukui pikta pasidarė, ir jis ėmė balsiai kuo aršiausiais žodžiais keiktis. Bet visa atsimušė atgal. Bėga jis į mišką ieškoti menamojo netikėlio vaiko, norėdamas jam atkeršyti, bet nieko neranda.

Parbėga Jurgiukas namo ir skundžiasi motinai, kad miške esąs pasislėpęs netikęs vaikpalaikis, kurs jį visaip iškeikęs.

Motina atsakė: „Šiuokart tu pats save apsiskundei. Tu nieko daugiau negirdėjai, kaip tik savo paties žodžių aidą. Kad būtum į mišką malonų žodį ištaręs, tai toks pat malonus žodis būtų ir atsiliepęs!“

Taip būna ir gyvenime. Kitų elgesys su mumis daugiausia esti aidas mūsų elgesio su kitais. Jei su žmonėmis apseisime maloniai, tai ir jie su mumis apsieina maloniai. Bet jei mes jiems esam nemandagūs ir šiurkštūs, tai ir iš jų negalime laukti kitokio apsiėjimo“.

Vaivorykštė

Po baisios audros pasirodė danguje daili vaivorykštė. Mažutis Kazelis, pamatęs ją pro langą, sušuko džiaugsmingai: „Tokių puikių spalvų aš dar nesu matęs savo gyvenime! Ten aure ties senu gluosniu

prie upės jos nuo debesų eina iki pat žemės. Ant to medžio lapų tikrai bus pilna puikiausių dažų. Reikia veikia ten bėgti ir prisipilti visas dažų skrynelės kriaukles“.

Kazelis tekinas nubėgo prie gluosnio. Bet kaip jis nustebo, neradęs ten nė mažiausio dažų ženklo ir tik be reikalo suslydinęs. Visas šlapias ir nusiminęs grįžo vaikas atgal ir skundėsi tėvui savo nepasisekimu.

Nusišypojo tėvas ir tarė: „Tų dažų negalima į jokių indus surinkti; lietaus lašai tik saulės šviesoje kurį laiką atrodo taip gražiai nudažyti. Taip tat yra, mielas vaikeli, ir su visais šio pasaulio puikumis: jie mus vilioja, lyg ką žadėdami, bet iš tikrųjų yra tik tuščias vilius“.

Gerai padėti pinigai

Vienas darbštus stalius uždirbdavo daug pinigų, bet tenkindavosi labai prastu maistu, vilkėdavo pats ir jo šeimyna, nors švariai, bet prastai, ir vengdavo nereikalingų išlaidų.

„Sakyk man, meistre, kur dedi atliekamus savo pinigus?“ — paklausė syki jo kaimynas šaltkalvis. — „Iš dalies teisiu skolas, o iš dalies duodu palūkanoms“, — atsakė stalius.

„Juokiesi sveikas, — tarė kaimynas, — nei skolų turi mokėti, nei palūkanoms kam sveikas duodi“.

„Iš tikto, taip yra,—kalbėjo stalius: —na tik paklausyk sveikas. Visus tuos pinigus, kuriuos mano tėvai nuo gimtinės dienos išleido dėl manęs, aš laikau savo skola, kurią-turiu atitelsti; tie gi pinigai, kuriuos aš dėl vaikų išleidžiu, išmokyti jiems ko gera, tai mano kapitalas, kuris senatvėje turės būti man gražintas su visomis palūkanomis. Kaip mano tėvai nieko nesigailėjo gerai man išauklėti, taip ir aš darau su savo vaikais; ir kaip aš laikau reikalinga tėvams atsilyginti už jų suteiktas man geradarybes, taip ir aš tikiuosi, kad ir mano vaikai teisingai atsilygins su manim, lyg kad viskam būtų raštai surašyta ir antspaudu patvirtinta.“

Konvalijos

Mažutė beturčio padienio dukrelė Rožytė susirgo. Viršininco duktė Emilija kasdien atnešdavo jai po pilną lėkštę sriubos, nes serganti mergytė nieko daugiau valgyti negalėjo.

Išgijus Rožytė tarė sau viena: „Gera panelė, man sergant daug gera padarė. Ji pati kasdien nešiodavo man sriubos. Kad mieliausias Dievulis duotų, kad ir aš galėčiau jai daug gera padaryti. Kaip čia jai nors mažą kokį džiaugsmelį suteikus!“

Sužinojo ji, kad Emilija labai konvalijas mėgstanti. Todėl nuo gegužės pradžios ji beveik kasdien vaikščiodavo į mišką, norėdama suskinti Emilijai pirmutinę puokštelę iš mėgstamųjų jos konvalijų.

Po ilgo ieškojimo išvydo ji pagaliau miške ties dideliu senu ąžuolu daugybę konvalijų. Prisiskynus atsisėdo prie medžio ir ėmė dėstyti puikius žalius lapelius su baltais žiedeliais į dailią puokštę. Tik girdi ji šalimame tankumyne kalbasi du galvažudžiai.

Vienas sako: „Dabar mes galime atsilyginti su viršininku, kuris mano brolių kalėjime uždarė. Štai, va, turiu didžiųjų raštinės durų raktą, kurį kvaila tarnaitė paliko rytą neištraukusi“.

„Gerai, — atsakė antras, — šiandien nakčia nudėsime viršininką su pačia ir dukterimi, ir tada visa kasa liks mūsų rankose“.

Nusigandusi Roželė šmukštelėjo nemačiomis kiton pusėn su savo konvalijomis, parnešė jas Emilijai ir papasakojo, ką miške galvažudžiai kalbėjo. Viršininkas paėmė slapta keletą ginkluotų vyrų ir drauge su jais priangyje laukė plėšikų. Ir iš tikro apie vidurnaktį ateina galvažudžiai ir rakina duris, bet juos tuoj suima ir už blogus darbus sunkiai nubaudžia.

Viršininkas ir sako savo dukteriai: „Matai, Miliute, geras tavo darbas didelę palaimą atnešė mūsų namams. Beturtę Roželę sušelpėi tik keletu lėkščių sriubos, o dabar taip Dievas davė, kad ji mums visiems gyvybę išgelbėjo“.

Rožės

Vienas nuošaliai gyvenantis ūkininkas dar kovo mėnesį parsigabeno iš miesto rožių kelmą ir pasodino jį savo sodely. Mažutė Onele dar nebuvo rožių kelmo mačiusi ir sako: „Ką tu ten darai, tėtuk? Kam vidury puikaus mūsų sodelio sodini tokį sausą dygliuotą kelmą? Nekoks bus papuošimas iš.tų dyglių, jie pagadins visą sodelio gražumą“.

„Palauk, vaikeli, turėk kantrybės! — tarė tėvas. — Šis dygliuotasai kelmas užaugins tokias puikias gėles, kokių tu savo amžiuje nesi dar regėjusi.“

Onelė nenorėjo tuo tikėti ir tik pakraipė neištikimai garbiniuotą savo galvelę.

Bet žiūrėkite, kas dedas! Dygliuotasai kelmas ima sprogti ir leisti puikius tamsiai žalius lapus; pasirodė mažutės pūpuolytės, kurios ėjo vis didyn. Kada aurikuliarijos, tulpės ir narcizai jau peržydėjo, išsikėtė pagaliau ir rožių pūpuolės; visas kelmas pasipuošė dabar daugybe rožių kurių pulkus raudonumas ir gardus kvapas nustebino Onelę „Tai kaip gražu! — džiaugėsi Onelė. — jos dailesnės už visas kitas gėles Rožių kelmas tai gražiausias mūsų sodelio papuošimas.“

„Taigi, matai, vaikeli, kaip iš dyglių pražysta rožės, —kalbėjo tėvas. Prisiėjo tau visas pavasaris laukti, ir tu beveik nebetekai kantrybės. Bet dabar tu supranti, kam žmonių yra sakoma: su laiku rasis ir rožių. Kaip tas dygliuotas kelmas užaugina rožes, taip yra ir su mūsų gyvenimo perversmais, iš kurių paskiau randasi džiaugsmo“.

Žemuogės

I

Į vieną kaimą atėjo sykį senas kareivis su medine koja ir ūmai susirgo. Jis nebegalėjo toliau eiti, todėl atsigulė daržinėj ant šiaudų; jam buvo labai bloga. Mažutei Agotėlei, beturčio pintinių dirbėjo dukteriai. dideliai pagailo to sergančio žmogaus. Ji kasdien lankydavo jį ir kaskart duodavo jam po šešis skatikus.

Teisingas kareivis vieną vakarą ir sako susirūpinęs: „Mielas vaikeli! Kaip aš šiandien sužinojau, tavo tėveliai beturčiai. Sakyk man teisybę, iš tur tu imi tiek daug pinigų? Man geriau badu nustipti, negu priimti nors vieną skatiką, kurį tu man duotum ne su gryna sąžine“.

„O. nesirūpink, tamsta — tarė Agotėlė - Pinigai teisingai įgyti Aš einu į miestelį mokyklon. Pakelėje užsuku į giraitę, kur daug yra žemuogių. Aš kaskart prisirenku pintinėj?, parduodu nuėjusi į miestelį, ir vis gaunu po šešis skatikus. Mano tėveliai žino, bet man nedraudžia tai daryti. Jie dažnai sako: „Yra žmonių daug už mus vargingesnių, ir mes turime tiek jiems gera daryti, kiek mes išgalime“.

Senam kareiviui pasirodė ašaros akyse ir nuriedėjo ant didelių Jo ūsų. „Geras vaikelis, -tarė jisai. —tegul tave ir tavo tėvučius palaimina aukščiausiasis Dievas už tokių žmonių meilę!“

II

Po kurio laiko važiuoja per kaimą puikiam vežime žymus karininkas, kuris ant krūtinės bent keletą žvaigždžių turėjo. Prie viešbučio jis sustojo pasišerti arklius ir, išgirdęs apie sergantį kareivį, nuėjo jo aplankyti.

Senas kareivis tuojau papasakojo jam apie mažytę savo geradarę „Kaip? —sušuko karininkas, — beturtė mergaitė tiek gera tau yra padariusi? Na, tai aš, senas tavo generolas, ne mažiau turiu padaryti. Aš tuojau parūpinsiu, kad viešbuty tave kuo geriausiai išlaikytų“.

Tai padaręs, nuėjo jisai į mažutės Agotėlės pirkelę. „Geras vaikelis, -tarė generolas susigraudinęs,— tavo lbdarybė labai mane sujau-dino. Tu senam kareiviui davei daug šešiaskatikių; še tau užtat tiek pat auksinių“. Nustebę tėvai tarė: „Ai. per daug. Jūsų Malonybe!“ Bet generolas sako: „Ne. ne! Tai yra tik menkas užmokestis, bet daug didesnį užmokestį ras gera mergaitė danguje“.

Obuoliai

Lengvatikis Jurgutis vieną rytą pamatė pro langą kaimyno sode daugybę puikiausių obuolių gulint ant žemės.

Akies mirksniu išbėga jis iš namų, šmukšt pro tvoros skylę— įlenda į sodą ir prisikrauna pilnas kelnų ir švarko kišenės obuolių.

Tik staiga pro sodo vartelius įeina kaimynas su rimbū. Jurgutis bėga, kiek tik gali, prie tvoros ir nori greičiau išlįsti.

Bet kokia nelaimė! Prikimštos kišenės neleidžia jam pro ankštą skylę išlįsti. O kaip jis išsigando, kai jį pagavo! Kokia jam, apsivogusiam, buvo gėda stovėti prieš kaimyną!

Turėjo vargšas pavogtuosius obuolius gražinti, o kaimynas, rimbū tvodamas kaltininko užpakalį, kalbėjo:

„Paminėsi tu man, kaip reikia svetimas turtas vogti!“

Vyšnios

Sabina, turtingų tėvų duktė, turėjo sau skyrium labai patogų kambarį, tik atrodė jis ne per daug dailus, kadangi ji niekuomet tvarkos jame nedarydavo. Kiek sykių motina skatino ją apsikraustyti ir apsitriūsti, bet veltui.

Vieną sekmadienį popiet ji buvo ką tik pabaigusi taisyti ir norėjo išeiti. Atneša jai kaimyno duktė pilną pintinėlę didelių juodų vyšnių. Kadangi visi staleliai ir langai buvo apkrauti drabužiais ir kitais daiktais, Sabina tam kartui padėjo pintinę ant aptraukto melsvu šilku kėdės ir su motina išėjo į šalimajį kaimą pasivaikščioti.

Vėlai vakare, jau sutemus, grįžta ji pavargus į savo kambarį ir skubiai sėda į kėdę. Bet vos tik ji atsėdo, kadgi šoks atgal, net sukliko iš baimės: mat ji pataikė kaip tik į pintinėlę su vyšniomis.

Motina, išgirdusi riksmą, tuoj atbėga su šviesa pažiūrėti, kas bus su dukrele atsitikę. Bet ką gi ji išvydo. Vyšnios buvo visos sutraiškytos, sunka visais kraštais varvėjo nuo kėdės, o Sabinos nauji balti drabužiai buvo taip sugadinti, kad apie išvalymą nebegalėjo būti nė kalbos.

Bė to dar, motina, smarkiai ją išbarus, pridėjo: „Dabar pati matai, kaip negera yra neapsitvarkyti ir nepadėti kiekvieno daiktelio savo vieton. Už savo neklusnumą ir netvarką gavai tinkamą pabaudą“.

Skeveldra

Teisingas valdžios išdo pasiuntinys, kuris prie savęs turėjo didelę krūvą pinigų, vieną šaltą žiemos vakarą buvo užpultas, nužudytas ir apiplėštas.. Lavoną rado sniege, kuris aplinkui buvo sušlakstytas kraujais. Išdo viršininkas dar tą pačią naktį su žibintais apžiūrėjo žudynės vietą. Mato jis —netoliese guli lazdos skeveldrėlė; jis ją nežymiai ir pasiėmė.

Kitą dieną ateina jis į išdą, ir net jį šiurpas perėmė: mato, išdo tarno lazdai, kuri čia pat stovi prie durų, trūksta kaip tik tokios skeveldrėlės; ir iš tikro, rastoji skeveldrėlė kaip tik pritiko prie lazdos.. Viršininkas liepė tuojau išdo tarną, kaipo žmogūdį, suimti ir grandinėmis apkaustyti.

Piktadarys iš pradžių gynėsi to nedaręs, bet akla. medžio skeveldrėlė per daug aiškiai rodė jį jį. Nubalo vargšas, kaip popierėlis, ir prisipažino. Jis žinojęs, kad pasiuntinys turėjęs išdui nešti didelę krūvą pinigų, apėmęs jį neregėtas pinigų troškimas, ir jis, to jausmo vedamas, pasiryžęs užmušti tą žmogų, nors jis nieko bloga jam nebuvo padaręs.

Skrynelę su pinigais žmogžudys neatplėštą paslėpė tarp maikų, ir tų pinigų, dėl kurių žmogų užmušė, visai nematė. Prie didelės žmonių minios jis buvo mirti nubaustas. Visi stebėjosi, kad toks mažas dalykėlis išvilko aikštėn kaltininką, ir kiekvieną perėmė teisingos Dievo rūstybės baimė.

Vynuogių daržas

Vienas tėvas, jau gulėdamas mirties patale, šitaip prabilo į tris savo sūnus: „Mieli vaikeliai! Aš nieko jums daugiau negaliu palikti, kaip tik šią mūsų pirkelę ir vynuogių daržą prie jos. Iškasinėkite daržą gerai, nes jame guli didelis turtas paslėptas“.

Tėvui numirus, ėmė sūnūs raustis po visą daržą su dideliu atsidėjimu, ieškodami paslėpto aukso bei sidabro, bet veltui... nieko nerado.

Bet taip gerai iškilotoje žemėj užderėjo vynuogių nesulyginamai daugiau, kaip visuomet, ir jie išrinko už jas dusyk daugiau pinigų.

Tada tik sūnūs atsigodėjo, ką amžiną atilsį tėvas jiems buvo apie užkastą turtą kalbėjęs, ir jie ant vynuogių daržo vartų didelėmis raidėmis padėjo šitokią užrašą:

„Tikriausias turtas — darbštumas“.

Apsukri tarnaitė

Magdė buvo labai apskuri mergina, tik tuo savo apskurumu per daug buvo įsitikinusi. Motina išleido ją tarnauti pas vieną ūkininką ir atsisveikindama tarė: „Melskis kasdien, vaikeli, kad tarnystėje duotų tau Dievas laimę bei pasisekimą“. Magdelė atsakė. „Aš nebijau, aš pasitikiu savo vikrumu“.

Tuojuo pirmutinį rytą Magdei reikėjo užkurti krosnis, ir ji pusę valandos triūsė veltui, bežiebdama šviesą; pagaliau nubėgo pas kaimynę parsinešti žiburio. Bet ant ledo paslydo ir sudaužė lempą. Už tai gavo pirmą sykį barti; ji teisinosi per atodrėkį skiltuvo pintį atidrėkus, o gatyėje labai slidus apšalas buvęs.

Paskui Magdė turėjo atnešti iš kamaros nuo užlų pintinėlę su kiaušiniaus. Jai beimant pintinėlę, netikėtai iššoko pelė, kuri ten buvo pasislėpusi; Magdelė iš išgąščio išmetė iš rankų pintinėlę ir sukūlė kiaušinius. Šeimininkė dar tebebuvo pikta už lempą ir mažai žiūrėjo į Magdelės pasiteisinimą, užtat šioji gavo antrą sykį barti daug smarkiau.

Po valandėlės neša Magdė ant galvos labai atsargiai puodynę su pienu. Einant pro didžiąsias duris, puodynę užkabina ledinės žvakės iš pastogės ir išverčia pieną. Kai Magdelė visa pienuota įėjo į pirkia,

Šeimninė taip įpyko, kad nė žodžio nedavė jai pasakyti ir, kaip ne-
vikrią, netikusią mergą tuojau paleido.

Grįžta Magdelė užvertomis akimis susigėdusi į namus, o motina
sako: „Matai dabar, kaip reikia prašyti Dievo palaimos! Tūkstančiai
mažiausių dalykelių ne nuo mūsų pareina, ir tik Dievas gali juos taip
pakreipti, kad jie mums nekenksmingi arba net ir naudingi tampa“.

Ausylus

Anzelmas turėjo netikusį įprotį — klausyti, kas ką slapta kalbasi.
Tėvas dažnai, jį perspėdavo, bet veltui. Vieną vakarą atvyksta pas tėvą,
į sodą pažįstamas žmogus iš miesto ir sako norįs su juo apie vieną da-
lyką nuošaliai pasikalbėti. Tėvas nuėjo su juo į vasarnamį, kuris buvo
sode ir užsidarė duris.

Anzelmas tuoj nusekė paskui juos ir pridėjęs ausį prie skylės nuo
šakos duryse, ėmė klausytis jų kalbos. Tik iš karto jis jaučia kažin ką
keistą ausyje. Atrodytų lyg kas ten rėplioja ir draskosi po vidų; stai-
ga pajunta jis tokį didelį skausmą, kad net suriko ir vos neapalpo.

Tėvas su svečiu išsigandę išbėgo Iš vasarnamio pažiūrėti, kas at-
sitiko. Liepta pakviesti gydytojas. Sis ėmė švirkštuoti Anzelmui ausį.
Pagaliau iš ausies išeina kirmėlaitė, kuri buvo skylėje nuo šakos pasi-
slėpusi ir Anzelmui į ausį įrėpliojusi.

„Galgi bent dabar užteks tau bausmės už per didelį ausylumą?—
tarė tėvas. — Tegu šis atsitikimas tave pamoko. Ne vienam ausyliui
įlindo į ausį, net į galvą ir į širdį, daug piktesnių kirmėlių, negu šitoji
kaip antai — nesusipratimai, neapykanta, kerštas. Turi atsižadėti to
bjauraus įpročio, jei nori būti rimtas vyras“.

Malūnininkas ir sūnus

Sykį malūnininkas su sūnumi varė į miestą asilą, norėjo ten jį
prekyvietėje parduoti.

Sutinka jiedu arkliu bejojantį žmogų; šis šypsodamos ir sako
„Na, negudrūs gi jūs vyrai, kad rankoje vedatės asilą ir nė vienas ne-
užsėdat“. Tėvas liepė sūnui sėsti ant asilo.

Po valandėlės sutinka jiedu ūkininką vežimu važiuojant. Šis, kreip-
damasis į sūnų, tarė. „Ar tau, vaike, negėda raitam joti. kada senas
tavo tėvas šalimais pėsčias eina?“ Išgirdęs tą kalbą, sūnus tuoj nušoko
nuo asilo ir užsodino tėvą.

Keliauja jiedu per smiltis dar kokį galą ir susitinka kaimietę, ne-
sančią ant galvos pilną pintinę vaisių. Ši ir sako tėvui: „Kietaširdis

esi tėvas, kad pats ramiai sau sėdi ant asilo, o vargšui sūnui duodi paskui save po galias smiltis klampoti“. Tėvas po tokių žodžių paėmė ant asilo ir sūnų.

Piemuo, kuris pakelėje avis ganė, pamatęs abu jojant vienu asilu, ėmė balsiai gailėstauti: „Vargšas gyvulėlis! Nepaneš ilgai tokios naštos, turės galą gauti! Jūs širdies gal neturite, kad taip gyvulį kankinate!“ Nulipa įjėdu nuo asilo, o sūnus ir sako tėvui: „Ką mes dabar turime daryti su asilu, kad žmonėms įtiktume? Be neteks mums pagaliau surišti jam kojos ir, ant pagalio užnėrus, nešti ant pečių prekyvietėn“.

Bet tėvas atsiliepė: „Matai, vaikeli, niekuomet žmonėms negali įtikti. Ne be reikalo senieji sakydavo: „Stenkis tik gerai atlikti savo darbą, nepaisydamas to, ar kas tave peikia ar pašiepia“

Deimanto žiedas

Pirklys Vilimas Išvažiavo už jūrų į tolimą pasaulio dalį. Ten savo darbštumu bei apsukrumu prisigyveno didelių turtų ir po daugelio metų grįžo į savo tėvynę.

Įšlipęs iš laivo, girdi jis, jog jo giminės kaip tik tuo laiku suvažiavę netoli kaime į linksmą puotą. Jis tuoj nuskubėjo į tuos namus ir iš didelio džiaugsmo užmiršo apsitaisyti geresniais drabužiais ir nusivilkti pilką apyprastį savo švarką, kuris kelionėje buvo žymiai apsi-trynęs.

Įėjus jam į skaisčiai nušviestą salę, ponai brolėnai ir ponios seserėcios parodė labai maža džiaugsmo dėl jo pargrįžimo; mat iš prasto apdaro sprendė jį nieko neturint.

Jaunam juododžiui, kurį jis su savim atsivežė, labai nepatiko toks giminių apsiėjimas, ir jis pastebėjo: „Turbūt tai blogi žmonės, kad savo draugą po tiekos metų taip šalta priima“

„Palūkėk truputį. — tarė jam į ausį pirklys; — jie tuoj atsimainys“.

Paima jis žiedą, kurį su savim turėjo, ir užsimauna ant piršto, bežiūrint nušvito visų veidai, ir kiekvienas gretinosi, kalbino mielą brolelį, poną Vilimą. Kitas jam spaudė ranką, kitas labino jį, ir visi ginčijosi kam pridera garbė pirmutiniam priimti pas save ir pavaisinti.

„Ar tai žiedas turi jėgą žmones užkerėti?“ — klausė nustebejęs juodasis. — „O ne. — atsakė Vilimas, — iš žėrinčio deimanto žiedo, verto bent tūkstančio talerų. jie mato, kad aš esu turtingas, o turtą jie aukščiau už viską stato“.

„O jūs, apakėliai žmonės! — sušuko juodasis, — tai jus ne žiedas apkerėjo, bet godumas. Argi galima gabalėlį rūdos, žibantį akmenėlį labiau vertinti už toki gerą žmogų, kaip mano ponas?“

Švari šeiminkė

Vienuose užvažiuojamuose namuose, prie viešojo kelio, miesto kubilius taisė statines. Pabaigęs darbą, atėjo jis į kambarį, ir šeiminkė atnešė jam didžiulę taurę vyno.

„Na, kaip tamstai klojasi, Šiaurienė?“ — paklausė kubilius.—„Ne geriausiai,—atsakė nelinksmi šeiminkė. —Miesto žmonės beveik visi lanko mano kaimynus Kairius; mano vynas, nors daug geresnis, jiems nepatinka. Negaliu nė pati suprasti, kas čia yra!“

Kubilius tarė: „Galėčiau šeiminkei pasakyti, jeigu ji man to už bloga nepalaikytų“. —„Na, žinoma, kad ne, —atsakė šeiminkė;—tat būtų vien draugiškas patarimas“.

„Na tai aš visą teisybę pasakysiu, — kalbėjo kubilius. — Kairys, tiesa, tokių gerų vynu neturi, bet jo stikleliai švarūs ir blizga kaip krištolas. Šiaurienė, nors turi geresnių vynu, bet pas ją nevalyti irusių apteršti stikleliai. Tebūna vynas ir kažin kaip geras, bet iš apterštų stiklelių jis vis tiek nebus gardus. Taigi pasirūpink tamsta, kad stikleliai būtų taip švarūs, kaip yra geras vynas, ir kad žmonės visuomet matytų kuo švariausiai nuvalytus langus, stalus, grindis, tad ir svečių niekuomet nepritruks“.

Šeiminkė priėmė tuos žodžius į širdį. Tuoj prasidėjo šlavimas ir šveitimas. Visi indai tapo išmazgoti, išvalyti, mažiausia dulkelė nušluostyta. Vos mieste paėjo apie tai garsas, ėmė žmonės gausiai lankytis iš blizgančių stiklelių atsigerti tyro vyno švariame kambaryje; ir kai kurią dieną būdavo tiek daug svečių, kad šeiminkė vos galėdavo juos apeiti.

„Matote, vaikai, ką švarumas daro! — dažnai paskiau kalbėdavo ji savo sūnams ir dukterims.— Švarumas pakėlė mūsų gerovę ir davė pasitenkinimo, tuo tarpu kaip per nevalumą mes jau ant prapulties krašto buvome atsiradę“.

Bajoro sūnus

Bajoro sūnus Augustas, kokių 14 metų berniukas, buvo karaliaus prieškambario sargyboje. Karalius negalėjo užmigti ir suskambino, kad atneštų jam knygą.

Bet Augustas buvo kietai įmigęs ir nieko negirdėjo. Karalius ėmė skambinti dar smagiau ir tankiau, bet veltui, pagaliau ateina jis pats iš miegamojo kambario į prieškambarį.

Gležnas dar jaunikaitis gardžiai miegojo, sėdėdamas prie rašomojo stalo, ant kurio stovėjo deganti žvakė; ties juo gulėjo dar neužbaigtas laiškas.

Karalius perskaitė laišką, kurio pradžia buvo tokia: „Mieliausioji motute! Štai jau trečia naktis, kaip aš už kitus savo draugus apsiėmiau būti naktinėj sargyboj. Vos begaliu išturėti. Bet kaip aš džiaugiuos, kad tokiu būdu per keletą savaičių gavau uždirbti dešimtį talerių. Siunčiu juos tamstai, kad galėtum sunkiose aplinkybėse turėti kokį palengvinimą“.

Tokia vaiko meilė dideliai patiko karaliui. Atnešė jis ritinį auksinių ir įdėjo geram sūnui į švarko kišenę. Karalius buvo tikras, jog Augustas tą dovaną nusiųs savo motinai, ir vėl nuėjo į savo miegamąjį.

Kai berniukas nubudo ir kišenėje rado tiek pinigų, tuoj susivokė, kas jį bus taip gausiai apdovanojęs. Ryto metą, kai tik karalius išėjo iš savo miegamojo kambario, puolė Augustas jam į kojas, dėkodamas už taip didelę dovaną ir prašydamas atleidimo už savo kaltę.

Pagyres karalius gero sūnaus tėvų meilę; nuo to laiko labai juo įsitikėjo ir ilgainiui pakėlė jį į aukštas garbės vietas. Augustas vykdė jam pavestas tarnystes labai sąžiningai.

Stebuklingi vaistai

Vieną sekmadienio dieną, į pavakarį, atvažiuoja į kaimą gražiai apsitašęs keleivis, sustoja smuklėje ir užsisako vakarienei keptą vištą ir butelį, geriausio vyno. Vos tik jis atkando keletą kąsnių, ėmė baisiai dejuoti, laikydamas baltą skepetaitę prie žando ir skųsdamasis dideliu dantų skaudėjimu, kuris jį kankinąs bent jau keturiolika dienų ir kuris dabar vėl atsinaujinęs. Visiems ten buvusiems kaimiečiams to pono buvo labai gaila.

Po valandėlės įeina vaistų nešiotojas, atsisėda kertėje ir prašo degtinės stiklelio. Sužinojęs, kas yra nepažįstamam ponui, tarė: „Aš galiu tuoj tamstai pagelbėti!“ Išsiima Jis iš savo skrynelės mažutį gražiai sudėtą auksintą popierėlį, atvynioja ir sako: „Apsuk, tamsta, piršto galelį, padažyk į šituos baltus miltelius ir uždėk ant skaudamojo danties“. Ponas taip padarė, ir net nušvito iš džiaugsmo jam veidas: „Kas tai? Visą skausmą tarsi vėjas nunešė!“ Vaistų nešiotojui davė jis: didįjį talerį ir įsigeidė, kad būtinai su juo drauge valgytų ir gertų.

Visi ten buvę svečiai, ir žmonės iš kaimo norėjo tų miltelių nusipirkti, ir vaistų nešiotojas pardavė jų gal kokį šimtą pakelių, imdamas labai brangiai. Jei kam paskiau suskaudėdavo dantis, tuoj dėdavo stebuklingųjų miltelių ir — keistas dalykas — nė vienam nuo jų nepereidavo.

Pagaliau apgavimas išėjo aikštėn. Abu menamieji keleiviai buvo tarp savęs susikalbėję. Balti milteliai buvę ne kas kita, kaip kreidos milteliai. Abudu apgavikai dėl šito ir kitų apgavimų pateko į kalėjimą.

Kas pirkinėja vaistų iš perėjūnų, dažniausiai būna apgautas

Gudrus valstietis ir jo arklis

Vienam ūkininkui nakčia pavogė iš tvarto geriausį jo arklį. Važiuoja jis už dešimties mylių į arklių prekymetę kito nusipirkti.

Žiūri — prekyvietėje tarp kitų ir jo arklis pardavinėjama. Jis tuoj kapt už kamanų ir šaukia visu balsu: „Šis arklis mano! Prieš trejetą dienų jį man iš tvarto pavogė“.

Žmogus, kuris tą arklį turėjo parduoti, tarė mandagiai: „Sveikas apsirinki. Aš tą arklį turiu daugiau kaip metai. Tat ne sveiko arklis, tik gal atrodo panašus“.

Ūkininkas greit uždengia abiem rankomis arkliui akis ir sako: „Jei sveikas taip seniai turi tą arklį, tai pasakyk, katra akim jis aklas?“

Žmogus, kuris tą arklį iš tikro buvo pavogęs, bet dar nespėjęs gerai jo apžiūrėti, labai nusigando. Kadangi jis tuo tarpu turėjo ką nors pasakyti, tarė kas papuolė: „Kaire akim aklas“.

„Neįspėjai, bičiuli, — atkirto ūkininkas, — kaip tik kaire akim jis gerai mato“.

„Na taip, taip! — sušuko vagis. — aš apsirikau, — aklas dešiniąja akim!“

Atidengia ūkininkas arklio akis ir sako: „Dabar tai aišku, kad tu vagis ir melagis esi. Galite visi žiūrėti, arklis visai ne aklas. Aš taip tik paklausiau aikštėn iškelti tavo vagyste“.

Žmonės, kurie tat matė, ėmė juoktis, rankomis ploti ir šaukti: „Sugavo, sugavo!“ Arkliavagis turėjo arklį gražinti ir vėliau buvo sunkiai nubaustas.

Nors kažin kaip vagis gudrus būna, bet anksčiau ar vėliau jo nedori darbai išeina aikštėn.

Maišas žemių

Vienas turtingas žmogus atėmė iš savo kaimynės, vargšės našlės, jos vienintelį daržą padidinti savo sodui. Kitą dieną, bevaikščiojant jam po tą daržą, ateina nelaimingoji moteriškė su tuščiu maišu ir prašo: „Leisk, tamsta, susimildamas, pasiimti mano tėvų palikimo žemės nors tiek, kiek tilps į šitą maišą“. Turtuolis atsakė: „Tą kvailą tamstos prašymą galiu įvykdyti“.

Prisipylė našlė maišą žemių ir sako: „Turiu dar vieną prašymą; būk tamsta malonus—padėk man užsikelti maišą ant pečių!“

Turtuolis jokio noro neturėjo kiloti maišą ir, kažin ką sumurmėjęs, atsisakė. Bet našlė nesiliovė prašiusi, iki tas pagaliau sutiko. Bet nepratusiam prie sunkaus darbo turtuoliui maišas pasirodė nepakeliamas, esąs, ir jis tarė: „Negaliu pakelti, jis man per sunkus“

Našlė pabrėždama atsakė. „Jei tamsiai šis vienas žemių maišas yra per sunkus, tai kaip gi bus sunkus visas daržas, kuris ir į tūkstantį tokių maišų nesutilptų, kai jis aname gyvenime ims slėgti per amžių amžius!“

Nusigando turtuolis tos kalbos ir atidavė jai daržą atgal.

Belaisvis

Karūžą Adelstaną paėmė priešininkai į nelaisvę ir įmetė į baisų kalėjimą, kur nei saulės, nei mėnulio šviesa negalėjo įeiti. Ant rankų jam uždėjo sunkias grandines, o mažas jo kalėjimo langelis buvo stonais geležies virbais užtvertas. Veltui jis stengėsi išsivaduoti nuo pančių, veltui mėgino pro geležies tvorą išlįsti. Jis visai jau nustojo vilties kada nors beišeiti iš to urvo ir gauti laisvę. Pripratusiam prie išteklausio ir gero gyvenimo jam buvo ypatingai sunku tenkintis prastu maistu, kurį jam duodavo kalėjime. Valgyti jam nieko daugiau neduodavo, kaip tik truputį juodos duonos, ir nieko daugiau gerti, kaip vanden. Dažnai jis ašaromis vilgindavo gabalėlį duonos ir paskui alkanas krisdavo ant šiaudinio guolio

Bet kaip tik tas blogas maistas priešais jo priešininkų norą, prisidėjo prie jo išsivadavimo. Prieš tai jis buvo storas, nutukęs, dabar gi labai sulyso — lengvai nusimovė nuo rankų pančius ir nakčia be didelio vargo išlindo pro geležinius savo lango virbus. Bėgo visą naktį, kiek tik galėjo, tėvynės linkui ir, kai saulei tekant išvydo savo namus ir pasijuto nebe pavojuje, puolė ant kelių ir ėmė karštai melstis:

Dieve, kaip aš Tau dėkingas! Kas man rodėsi nelaimė, išėjo kaip tik laimėn. Kad būtų man davę geresnį maistą, mano akys nebėbūtų re-gėjusios šviesios Tavo saulelės ir numylėtosios tėvynės, visą gyvenimą būtų tekę vysti tame baisiame urve“.

Teisingų žmonių šalis

I

Vienoje šaly, toli nuo mūsų, kreipėsi syki du ūkininkai į teisėją. Vienas tarė: „Aš pirkau iš savo kaimyno truputį lauko ir beardamas radau ten užkastus pinigus, kurių ramia sąžine pasilaikyti negaliu; aš jų pirkau tik lauką ir į pinigus neturiu jokios teisės“.

Antrasis gi sako: „Aš irgi negaliu gryna sąžine imti tiek aukso bei sidabro. Tų pinigų aš neužkasčiau, todėl jie man ir nepridera. Be to, aš gi pardaviau kaimynui lauką su viskuo, kas jame yra, ir man nieko iš jo nebereikia“.

Abudu prašė; „Tu nutark, išmintingas teisėjau, kam tie pinigai turėtų priderėti“.

Teisėjas tarė jiems: „Girdėjau, vieno sūnus žada vesti antrojo dukterį. Atiduokite tuos pinigus vaikams prasigyvenimui.“

Teisingi kaimynai pasižadėjo taip padarysią ir linksmi grįžo namo.

II

Girdėjo visa tai vienas svetimos šalies žmogus, ir, dideliai nustebęs, tarė: „Mano šalyje su tuo dalyku būtų visai kitaip buvę. Pirkėjui nebūtų nė į galvą atėję pasiūlyti pardavėjui nors sulūžęs skatikas, pinigus jis būtų paslėpęs. Jei tat būtų nepasisėkę, antrasis būtų apskundęs ir pinigų sau pareikalavęs. Byla, kuri būtų iš to kilus, rasi. būtų kainavusi daugiau negu verti iškastieji pinigai“.

Teisėjas stebėjosi ir tarė: „Ar pas jus saulė irgi šviečia?“ — „Taip“, įsakė žmogus. — „Ir lietus lyja?“ — klausė toliau teisėjas. — „Žinoma, lyja,“ — atsiliepė svetimšalis. — „Tai keista, — kalbėjo teisėjas, — bet ar jie turi karvių ir avių?“ — „Labai daug!“ atsakė svetimas.

„Tai mieliausias Dievas turbūt tik dėl tų nekaltų gyvulėlių ir leidžia toje šaly saulei šviesti ir lietai lyti, nes jūs ten iš tikro to neverti esate“.

Maldininkas

Vienuose puikiuose rūmuose, iš kurių seniai jau nė akmenų ant akmenų nebeliko, gyveno kadaise labai turtingas karūža. Savo rūmų išdailinimui bei papuošimui jis išleisdavo labai daug pinigų; beturčiams tačiau jis mažai gera tedarydavo.

Ateina sykį į rūmus pavargęs maldininkas ir prašosi naktigulto. Karūža griežtai atsisakė jį priimti ir pastebėjo: „Šitie rūmai ne viešbutis“. Maldininkas tarė: „Leiskite man užduoti tamstai tris klausimus, Ir aš einu toltau“. Karūža atsakė: „Tomis sąlygomis galite visuomet klausti, su mielu noru atsakysiu“.

Maldininkas jį paklausė: „Kas šituose rūmuose gyveno prieš tamstą?“ — „Mano tėvas!“ — atsakė karūža. Maldininkas klausė toliau: „Kas juose gyveno prieš tamstos tėvą?“ — „Mano senelis!“ — atsakė karūža. — „Ir kas juose gyvens po tamstos galvos?“ — klausinėjo maldininkas. Karūža tarė: — „Jei Dievas duos, mano sūnus!“

„Tad jeigu kiekvienas gyvena šiuose rūmuose tik kurį laiką, užleisdamas paskiau vietą kitam, tai: kas gi čia tamstos daugiau esate, negu svečiai? — kalbėjo maldininkas. — Šie rūmai, vadinasi, yra tikras viešbutis. Užtat neverta leisti tiek lėšų pagražinimui bei išpuošimui šių namų, kuriuose tik trumpą laiką teks gyventi. Verčiau daugiau gera beturčiams darykite, tai pasistatysite danguje amžiną buveinę“.

Karūža priėmė tuos žodžius į širdį, pasiliko maldininką naktigulto ir nuo to laiko tapo gailestingesnis beturčiams bei pavargėliams.

TURINYS

Prakalba vokiškajam leidimui	3	Rugių varpos.....	25
Auksinė tabokinė	5	Dirva	26
Septynios lazdos	5	Karklas irąžuolas	26
Mažiausioji bandelė	6	Grybai	26
Riešuto kiautas	6	Karveliai	27
Dagiliai	7	Kanarėlė.....	28
Vaiduoklis	8	Paukščiai	29
Paausintieji riešutai	9	Linai	30
Kriaušė	19	Dievobaiminga sesutė	30
Riešutas.....	11	Pamaldi bobutė	31
Sriuba	11	Šventasis Martynas	32
Kopūstų lakštai.....	12	Gaidys	32
Puodas medaus.....	12	Višta	33
Pienas.....	19	Kiaušinis	33
Berniukas ir roželė.....	13	Varnėnas	34
Veidrodis	14	Pavargėlė	34
Liūtas	14	Dosnus sodininkas	35
Stebuklingoji dėželė.....	15	Gailestingas turtuolis ir	
Mezginių pintinėlė	16	dėkingas beturtis	36
Juododis.....	16	Žmogėdra.....	36
Piniginė.....	17	Gerai kaimynai	37
Senas žiponas.....	16	Karaliaus išdininkas	38
Vinis	19	Ožys	38
Sodas	19	Tinginės mergos	39
Geresnioji šalis	20	Barškalis	39
Vaikelio malda.....	21	Prekymetis.....	40
Didelis skroblas.....	22	Malkų kirtikas	41
Gilė ir agurotis	23	Karvė.....	43
Brangi žolelė.....	23	Pasagvinė	43
Ropė	23	Gelžgalys	44
Kopūsto gūžė	24	Trys knygos . . .	44
Šiaudai ir žabai	24		

Gražus arklys	45
Didelė gūžta.....	45
Bitės.....	46
Brangios žuvis	47
Beždžionė.....	47
Lokys.....	48
Keturi užsiėmimai	48
Vilkas	49
Musės ir vorai	50
Perlai	50
Akmenėliai.....	51
Brangūs akmenys.....	51
Linksmas piemenėlis	52
Saulė	53
Lietus	53
Audra	54
Aidas	55
Vaivorykštė.....	55
Gerai padėti pinigai	56

Konvalijos	56
Rožės	57
Žemuogės	58
Obuoliai	59
Vyšnios	60
Skeveldra	60
Vynuogių daržas	61
Apsukri tarnaitė.....	61
Ausylus.....	62
Malūnininkas ir sūnus	62
Deimanto žiedas.....	63
Svari šeimininkė	64
Bajoro sūnus.....	64
Stebuklingi vaistai.....	65
Gudrus valstietis ir jo arklys	66
Maišas žemių	66
Belaisvis	67
Teisingų žmonių šalis	68
Maldininkas.....	60